Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Гарсамнай 1921 оной декабрин 21-hээ гарана | № 216 (13705) | 1974 оной сентябриин 14, суббото | Сэн 2 мүнгэн

СЕНТЯБРИИН 25 БОЛОТОР НАМАРАЙ ПААР ХАХАЛХА ТҮСЭБӨӨ ХАА ХААНАГҮЙ ДҮҮРГЭХЭ, ҮЛҮҮЛХЭ ХЭРЭГТЭ БҮХЫ ХҮСЭЕЭ ЭЛСҮҮЛЭЕ!

ЕХЭЭР, hАЙНААР ХАХАЛАЯ

Тарялангай ургаса дээшэлүүлхэ агротехническэ хэмжээнүүдэй дунда газар hайнаар элдүүрилхэ, тодорхойлбол, намарай паар ехээр хахалха гээшэ гол hуури эзэлнэ. Хүрьhэнэй физико-химическэ болон биологическа шанарые hайжаруулхын тула тэрэниие зүбөөр, сагаа соонь, hайн шанартайгаар элдүүрилхэ хэрэгтэй. Тиибэл, хахалагдадаг хүрьhэн буртаг ногооноо сэбэрлэгдэжэ, ургамалнуудай элдэб үбшэнтэй, тэрэнэй хоротонтой тэмсэхэ хүсэниинь дээшэлүүлэгдэдэг, хүрьhэндэ шииг барихада, ургамалнуудта хэрэгтэй бодосуудай үдэлдэ зохид боложо үгэдэг байха юм.

Саг соогоо hайнаар хахалагдаhан намарай паар дээрэ хабартаа hолоомоной узуур элдүүрилжэ тариhанда орохо ургасань hурагтүй дээгүүр байдаг. Буряад ороной түрүү ажахынуудай дүршэлhөө, сортучастогуудай туршалгын дүнгүүдhээ харахада, энэ нэмэлтэ ургасань гектарай 0,9 центнерhээ 6,6 центнертэ хүрэдэг байна. Нугаа талаараа, газараа намартаа хахалжархихада хабарай ажалые үнгэргэхэдэ түргэн байдаг.

Силос болгогдохоор таригдаhан ургамалнууд манай ажахынуудта августын хоёрдохи хахадhаа хуряагдадаг байна. Үри ороohо таряаншье августын hүүл, сентябрь hарада хуряагдана. Тиимэhээ сентябрь hарада намарай паар хахалха түсэбөө дүүргэхэ арга гүйсэд бии.

Мүнөө жэлдэ республикымнай колхоз, совхозууд 200 мянган гектар намарай паар хахалха түсэбтэй. Сентябриин 10-ай мэдээгээр 35 мянга гаран гектар намарай паар элдүүрилэгдээ гэхэ гү, али түсэб hаял 18 процентдэ хүрөө. Яахадаа нимэ бага хахалагдааб гэхэдэ, олонхи ажахынуудта хура бороогүй байжа, хүрьhэн ехээр хатаhан байгаа бшуу. Теэд сентябрьда хаа хаанагүй бороо ехээр орожо, энэ хүдэлмэриие үргэн дэлисэтэйгээр ябуулхаар болонхой.

Агротехникын эрилтын ёhoop намарай паар хахалхын урда тээ хүрьhэеэ лущильнигаар элдүүрилдэг гээ. Тиин энэ жэлэй сентябрь hарада хүйтэншэг байжа, буртаг ногооной түргэнөөр ургахагүй байhые хараада абажа, тиимэ элдүүрилгэ хэнгүйгөөр, намарай паар сэхэ хахалжа орохоор байна.

Намарай паар предплужнигтай анзаhаар 20—22 сантиметр гүнзэгыгөөр, нэгэн доро хүрьhыень нягтаруулан катогоор абаад хахалдаг гуримтай. Пропашной ургамалнуудай таригдаха, мүн буртаг ногоондо дарагдадаг газарые бүри гүнзэгыгөөр (25—27 сантиметр), үрэжэлтэ давхаргынь зузаанай зэргээр элдүүрилхэ шухала.

Хахалхадаа нэгэн доро хүрьhэндэ минеральна үтэгжүүлгэ гектар бүридэ 60 килограмм азот болон фосфор, 30 килограмм кали хүртэхөөр оруулхада hайн. Ингэжэ үтэгжүүлэгдэhэн намарай паар үрэ ехэтэй байдаг юм.

Хүрьhэнэй hалхинда абтадаг газарта хүрьhыень урбуулангүйгөөр элдүүрилхэ, КПГ-250, КПП-2,2 гэхэ мэтэ культиваторнуудые хэрэглэхэ байна. Хүрьhэ урбуулан хахалхадаа адагынь 18—20 сантиметр гүнзэгыгөөр, мүн катогоор нягтаруулан даража ябуулха эрилтэтэй.

Манай республикын олохон ажахынууд намарай паар сагаан hайн болзорто хахалха гэжэ оролдодоггүй, тиимэ түсэб дүүргэхын тэдысэ хандадаг муутай. Энээниие ЦСУ-гай мэдээнүүд гэршэлжэ үгэнэ. 1971—1972 онуудта намарай паар хахалха түсэб 66—71 процент дүүргэгдэhэн. Зүгөөр тэрэнэй 40—49 процентнь лэ саг соо, сентябриин 25 хүрэтэр хахалагдаhан байна. 1973 онд бүри бага хахалагдаа.

Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станциин гурбан жэлэй шэнжэлhэнэй ёhoop саг соогоо хахалагдаhан намарай паар дээрэhээ, октябрьда элдүүрилэгдэhэндэ орходоо, гектарай 2,1—2,3 центнер шэниисэ ехэ абтаhан байна. Ган гасуур жэлдэ энэ илгаань бүри ехэ боложо, гектарай 3,5 центнертэ хүрэhэн байна.

Бэшүүрэй, Хоринн, Хэжэнгын болон Хурамхаанай аймагууд намарай паар хахалха түсэбөө жэл бүри мууса дүүргэдэг. Зарим ажахын хүтэлбэрилэгшэд «hолоомоной шэнэ дээрэ малаа бэлшээхэмнай» гэhэн шалтаг бариад, намарай паар хахалха хэрэгтэ hаад ушаруулдаг, гэдэргэ ехэ заншалтай. Энэ уршагhаа тус ажахынууд ниитэ ехэ ургасаяа алдана бшуу.

Намарай паар hайнаар хахалхын тула ургаса хуряалгын хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэхэ хэрэгтэй. Колхоз, совхоз бүхэндэ hолоомо суглуулха, hүрилхэ, намарай паар хахалха тусхай звенонуудые эмхидхэхэ шухала. Тиимэ звенодо 4—5 трактор үгтэжэ, тэдэниие хоёр халаан хүдэлгэхөөр механизаторнууд табигдаха ушартай.

Эдэ звенонуудта намарай паар хахалха түсэб хүргэгдэжэ, тэдэнэрэй дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, түрүүшүүлые урмашуулха гурим тодорхойлогдохо зэргэтэй. Түрүү ажахынуудай жэшээгээр намарай паар хахалха хүдэлмэридэ ябаhан трактористнуудта түрүүлэн ороohо таряа нэмэжэ үгэхэ байна.

Улаан-Үдын аймагай «Маяк» колхозой механизаторнууд сентябрь hарада намарай паар хахалха түсэбөө 150 процент дүүргэхэ гэhэн үүсхэл гаргаба. Эдэнэрhээ жэшээ абажа, намарай паар хахалха хүдэлмэриие үргэн дэлисэтэйгээр ябуулха саг ерээ.

Мүнөө үедэ газар хахалхада угаа зохид болоо, хүрьhэн шииг абаа. Тиимэhээ колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, агрономууд эдэ үдэрнүүдтэ намарай паар хахалха хүдэлмэриие hайнаар эмхидхэжэ, түсэбөө эпэ hайгаар дүүргэжэ, үлүүлжэ, юhэдэхи табан жэлэй hүүлшын жэлдэ баян ургаса абаха найдамтай үндэhэ hуури табиха ёhотой.

Б. ГОМБОЕВ,

Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станциин газар тарялангай болон агрохимиин таhагые даагша, Буряадай АССР-эй габьяата агроном.

ХАЛААН СОО—НОРМО ХАХАД

ТООРО. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой дүршэлтэй механизаторнууд Цырен Мурдонов, Дыбчин Гыргенов гэгшэдэй ударидадаг агрегадууд намарай паар хахалха үедөө горитой амжалта туйлабад.

Колхозой түб hууринhаа холо бэшэхэнэ нэмжыhэн 110 гектар горохой полиин хуряагдахатай адли Доржо Шобоевой хүтэлбэрилдэг оньhожоруулагдамал звено hолоомыень суглуулжа, hүрилэн соможо захалаа юм. Эгээл энэ үедэнь дээрэ дурсагдагша механизаторнууд ажахынгаа хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдтэй зүбшэнгүй «К-700» түхэлэй хоёр тракторта ажалладаг трактористнуудтай үрдилдэн, полиин нэгэ захаhаа хахалжа эхилhэн байна. Тиигэжэ томо хүлэгтэйшүүлhээ үрдижэ хахалhан эдэ механизаторнууд 20 часай туршада таhалгаряагүй ажаллахадаа 48,45 гектар намарай паар хахалжа, нормоёо үлүүлэн дүүргэбэ.

Мүнөө колхозой поли дээрэ «К-700» түхэлэй хоёр томо трактор тус тустаа найман анзаhатай плугаар үрэжэлтэ хүрьhэеэ эбхэн урбуурна. Тиихэдэ «Т-4», «ДТ-75» түхэлэй дүрбэн трактор мүн лэ намарай паар хахалалсана. Тракторнууднай хоёр халаанда хүдэлгэгдэнэ.—Хэрбээ хура бороогой болижо, сэлмэжэ эхилбэлнь таряа хуряалга, намарай паар хахалалга хоёрнай жэпшэдгүй зэргэ ябуулагдаха бэлэй гээд, колхозой ахамад агроном Александр Мижитович Холбоев хэлээ hэн.

Эдэ үдэрнүүдтэ колхозой бүхы отделениинүүдтэ таряа хуряалга, намарай паар хахалалга, hолоомо суглуулгань зэргэ ябуулагдажа байна.

В. ЖИГЖИТОВ,
манай корр.
Түнхэнэй аймаг.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: колхозой түрүү тракторист Ц. Б. Мурдонов. Намарай паар хахалагдана.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, облпрофсоведтэ

1974 ОНОЙ ХАРТААБХЫН УРГАСЫЕ ОНЬhОЖОРУУЛМАЛ АРГААР ХУРЯАЛГАДА ХАБААДАХА КОЛХОЗНИГУУД БОЛОН ХҮДЭЛМЭРИШЭДЭЙ ДУНДА БҮХЭРОССИН СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨ ЭМХИДХЭХЭ ТУХАЙ

«1974 оной хартаабхын, саахарай свёклын болон улhанай ургасые оньhожоруулмал аргаар хуряалгада хабаадаха колхознигууд болон хүдэлмэришэдэй дунда бүхэроссин социалис мүрысөө эмхидхэхэ тухай» РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй абаhан тогтоолтой зохилдуулан, хартаабхын ургасые оньhожоруулмал аргаар хуряалгада ябаhан колхознигууд болон хүдэлмэришэдэй дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхыень республикын аймагай Соведүүдэй гүйсэдкомуудые, аймгүйсэдкомуудай хүдөө ажахын управлениинүүдые, хүдөө ажахын болон бэлэдхэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай аймагай комитедүүдые, колхоз болон совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдые, профсоюзай организацинуудые уялгалhан тогтоол Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, облпрофсовет абаба. Тиихэдээ хуряалгын техникые hайнаар ашаглаха, хуряалгын хүдэлмэриие эрхим шанартайгаар үнгэргэхэ эрилтэ табиhан байна.

Хартаабхын ургасые оньhожоруулмал аргаар хуряалгада хабаадажа, бүхэроссин социалис мүрысөөндэ илажа гараhан колхознигууд болон хүдэлмэришэдые урмашуулхын тула үнэтэй бэлэгүүд бии болгогдоhон байна. Тэдээн соо томо мотоциклнууд, телевизорнууд, транзисторна радиоприемнигууд болон гарай час бии.

1974 оной хартаабхын ургаса хуряалгада хабаадаhан колхознигууд болон хүдэлмэришэдэй бүхэроссин социалис мүрысөөнэй дүнгүүд, тэрэшэлэн РСФСР-эй Хүдөө ажахын министерствын, РСФСР-эй Совхозуудай министерствын, хүдөө ажахын болон бэлэдхэлэй хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай профсоюзай ЦК-гай шангууд хартаабха хуряалгын хүдэлмэриин дүүрэмсээр тодорхойлогдохо байна.

1974 ОНОЙ ХАРТААБХЫН УРГАСЫЕ ОНЬhОЖОРУУЛМАЛ АРГААР ХУРЯАЛГАДА ХАБААДАХА КОЛХОЗНИГУУД, ХҮДЭЛМЭРИШЭДЭЙ ДУНДА ДЭЛГЭРХЭ БҮХЭРОССИН СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ ГУРИМ

Хартаабхын ургасые богони болзор соо, гээлтэгүйгөөр, үнгэргэхын тула, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай эдэбхи болон үүсхэлые улам хүгжөөхын тула 1974 оной хартаабхын ургасые оньhон аргаар хуряаха хүдэлмэридэ хабаадаха колхознигууд болон хүдэлмэришэдэй дунда социалис мүрысөө соносхохо.

1974 оной хартаабхын ургасые оньhожоруулмал аргаар хуряалгада хабаадаха колхознигууд болон хүдэлмэришэдэй бүхэроссин социалис мүрысөөндэ хартаабха хуряадаг комбайнай агрегадуудай коллективүүд болон хартаабха малтадаг машина шэрэдэг тракторай трактористнууд оролсохо эрхэтэй.

Эгээл эрхим амжалта туйлаhан хартаабха хуряадаг комбайнай агрегадуудай коллективүүд, хартаабха малтадаг машина шэрэhэн тракторай трактористнууд 1974 оной бүхэроссин социалис мүрысөөндэ илаhанда тоологдохо байна.

Хартаабха хуряадаг комбайнай агрегадай коллектив хадаа комбайнерhаа, комбайн шэрэдэг тракторай трактористhаа, 6—8 хүдэлмэришэдhөө, комбайнhаа хартаабха зөөдэг машинын хоёр жолоошодhоо бүридэхэ зэргэтэй.

Хүдэлмэриин 25 үдэрэй туршада комбайнаар 550 тоннohoo бага бэшэ хартаабха хуряаhан коллектив нэгэдэхи шанда, 500 тоннohoo бага бэшэ хартаабха хуряаhан коллектив хоёрдохи шанда хүртэхэ байна.

Хэрбээ хартаабха хуряалга хоёр шататайгаар хэгдэхэ байбалнь, агрегадай коллективтэ хартаабха малтадаг машинын тракторай тракторист нэмэгдэхэ байна. Тиигэбэл тэдэнэй туйлаха хэмжээн 10 процентээр ехэ болгогдохо зэргэтэй.

Хартаабха малтадаг машинада хүдэлэгшэд хэрбээ хүдэлмэриин 25 үдэрэй туршада 1.100 тоннohoo бага бэшэ ургаса хуряагаа хадаа нэгэдэхи шанда, мянганhаа доошо бэшые малтабал, хоёрдохи шанда хүртэхэ байна.

Бүхэроссин социалис мүрысөөндэ илахын тула иимэ эрилтэнүүд табигдана гэбэл:

хуряалгын хүдэлмэри эрхим шанартай байха;

нефтепродукт болон материально-техническэ зүйлнүүдые гамтайгаар гаргашалха; ажаллахадаа аюул усалhaa hэргылхэ, аюулгүйгөөр хүдэлмэри хэхэ техникэ сахиха эрилтэ хангаха ёhотой.

Бүхэроссин социалис мүрысөөндэ илажа, эрхим амжалта туйлагшадые шагнахын тула иимэ хэмжээнэй бэлэгүүд тодорхойлогдоо:

хартаабха хуряалгын комбайнай агрегадай коллективтэ нэгэдэхи шан иимэ хэмжээтэйгээр барюулагдаха гэбэл:

комбайнерта — коляскатай томо мотоцикл. Тэрэнэй сэн 1.500 түхэриг хүрэтэр байха;

комбайнай агрегат шэрэдэг тракторай трактористда —386 түхэригэй 61 см. хэмжээтэй экрантай телевизор;

комбайнай хүдэлмэришэд бүхэндэ 40 түхэриг сэнтэй гарай часууд;

комбайнhаа хартаабха зөөдэг жолоошон бүхэндэ 93 түхэриг сэнтэй транзисторна радиоприёмник;

баал суглуулдаг түхеэрэлгэтэй хартаабха малтадаг машинада хүдэлhэн трактористда 386 түхэриг сэнтэй 61 см. хэмжээнэй экрантай телевизор.

Хоёрдохи шанда хүртэлэн коллективэй комбайнерта 386 түхэриг сэнтэй 61 см хэмжээнэй экрантай телевизор, комбайн шэрэдэг тракторай жолоошондо 145 түхэригэй транзисторна радиоприёмник, комбайнда хүдэлдэг хүдэлмэришэн бүхэндэ 30 түхэриг сэнтэй гарай часууд, комбайнhаа хартаабха шэрэдэг жолоошон бүхэндэ 40 түхэригтэ гарай часууд, хартаабха малтадаг машина шэрэдэг тракторай трактористда 145 түхэриг сэнтэй транзисторна радиоприёмник барюулагдаха зэргэтэй.

Хартаабха малтадаг машина шэрэдэг тракторай трактористда, хэрбээ нэгэдэхи hуури эзэлээ хадань 386 түхэриг сэнтэй 61 см. хэмжээнэй экрантай телевизор, хоёрдохи hуурида гарабалнь, 145 түхэригтэ транзисторна радиоприёмник бэлэг болгон барюулагдахаар тогтоогдонхой.

КОЛОННО ЗАЛ СОО СУГЛААН БОЛОБО

СССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын академиие нээлгэдэ зорюулагдаhан баярай суглаан Союзуудай байшангай Колонно зал дотор сентябриин 12-то болобо.

Суглаанай президиумдэ — СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо М. А. Яснов, СССР-эй дотоодын хэрэгүүдэй министр Н. А. Щелоков, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй МВД-гэй харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, ниислэл хотын олониитын түлөөлэгшэд.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй КПСС-эй ЦК-гай Политбюро хүндэтэ президиумдэ нэрьемэ альга ташалгаар угтагдан hунгагдаа.

Ленинизмын суртал hургаалда үнэн байлгын, нэрэ хүндын ба шэн габьяагай hүлдэ тэмдэг — Улаан тугые СССР-эй МВД-гэй академидэ барюулха тухай РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй тогтоолые М. А. Яснов соносхобо. Тиигээд академиин начальник, дотоодын албанай генерал-майор С. М. Крыловто тэрэ тугые дамжуулаа.

Суглаанда хабаадагшад КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ амаршалгын бэшэгые бүгэдын дуугаар баталан абаба.

(ТАСС).

США-гай НАСА-гай ДИРЕКТОР Д. ФЛЕТЧЕРЭЙ СССР-тэ ЕРЭЭД БУСАhАН ТУХАЙ

Аэронавтикын, замбуулинай дайдые шэнжэлэлгын талаар (НАСА) США-гай национальна управлениин директор доктор Д. Флетчер сентябриин 8-hаа 12 хүрэтэр Москвада байба. СССР-эй Наукануудай академиин президент академик М. В. Келдыштэй, замбуулинай дайдые шэнжэлгын асуудалнуудаар хөөрэлдөө. «Союз» — «Аполлон» гэжэ хамтын проектын техническэ директорнүүд: СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент К. Д. Бушуев — совет талаhаа, доктор Г. Ланни —американ талаhаа хөөрэлдөөндэ хабаадаба. 1975 оной июльдэ хамтын ниидэлгэ хэхэ түсэбүүдтэй зохилдуулан, проектын үндэhөөр эмхидхэгдэхэ хүдэлмэриин амжалтатайгаар ябажа байhые хоёр тала тусхайлан тэмдэглээ.

Доктор Д. Флетчер сентябриин 11-дэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо В. А. Кириллинтэй уулзажа, замбуулинай оньhон түхеэрэлгэнүүдые арадай ажахын хэрэглэмжэдэ ашаглаха асуудал зүбшэлөө.

НАСА-гай директор манай орондо ерээд байха үедөө Замбуулинай онгосонуудые залан жолоодохо совет центртэ, Космонавтнуудые бэлдэдэг центртэ, СССР-эй Наукануудай академиин Замбуулинай дайдые шэнжэлдэг институтда хүрэhэн, тэрэшэлэн «Союз» — «Аполлон» гэжэ проектээр хүдэлмэрилжэ байгаа совет ба американ бүлэгүүдэй ажал хэрэгүүдтэйнь танилсаhан (эдэнэр мүнөө Москвада уулзажа байнхай) байна.

(ТАСС).

ТҮЛЭГ ДУНДАА

Намарай эхин hара—сентябриин гарахада, үдэшэ үглөөнинь hэрюубтэр болоно. Алтан намарай эдэ үдэрнүүдтэ таряа хуряалгын халуун хаhа түлэг дундаа. Богони болзор соо. монсогоршье ороohо гээнгүй таряагаа хуряаха гэжэ Хүрбын совхозой механизаторнууд хаба шадалаараа оролдон хүдэлнэ. Полевой станhаа хойшоо үдхэнөөр ургаhан шэниисэ амяарлан хадажа байна. Тус совхозой 2-дохи отделенидэ мүнөө дээрээ 6 комбайн хүдэлнэ. Түрүү дүршэлтэй комбайнер Д. Доржиев, залуу комбайнер студент Ж. Ванчиков болон бусад амяарлан хадана. Коммунис ажалай ударник Д. Доржиев 17 гектарай орондо үдэртөө 20—25 гектар хүрэтэр унагаана.

hаяар амяарлан унагаалгаяа дууhажа, сэхэ хадажа эхилхэ юм. Бусад комбайнернууд унагаагдаhан баал суглуулан сохино. Залуу комбайнер Бата Ванданов гектарай 6-9 центнер хүрэтэр ороohо сохин гаргана.

Харин жолоошод алтан шара шэниисэ тоог дээрэ абаашажа үрдинэ. Асаргадаhан таряан дары сэбэрлэгдэнэ, хатаагдана. Ерэхэ жэлэй тарилгын үрэhэ хааха. малай тэжээл болгон бэлдэхэ юм. Полевой стан дээрэ аятай зохид столово баригданхай. Эндэ механизаторнууд 2-3 дахин эдеэлдэг байна. Механизаторнууд болон таряашадай сайлалгын үедэ соёлшод ерэжэ, hонирхолтой хөөрэлдөө, багахан концерт харуулдаг hаань, hайн бэлэй. Теэд тиигэгдэнэгүй. Ажалшад нюдэнэй хужар, шэхэнэй шэмэг болгон хаража, баясажа, урма зоригтой хүдэлхэ hааб даа. Тус совхозой механизаторнууд Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхозой комбайнер О. Б. Аюшеевай үүсхэл дэмжэжэ. Ростовско областиин комбайнернуудай жэшээе даган, үглөөнэй 7 часhаа, үдэшэ орой болотор габшагайгаар ажаллана.

Ц. ГОМБОДОРЖИЕВА.
Хори.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Д. Д. ОЧИРОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэhөөр 50 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, совет, комсомолой болон партийна органуудта удаан саг соо үнэн сэхээр ажаллаhанайнь түлөө Захааминай аймагай Дүтэлүүрэй совхозой парткомой секретарь нүхэр Даши Доржиевич **Очировые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1974 оной сентябриин 13.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

СССР-эй ТРАНСПОРТНА БАРИЛГЫН МИНИСТЕРСТВЫН БАРИЛГА-ХАБСАРАЛГЫН 834-дэхи ПОЕЗДЫН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Барилга-хабсаралгын 834-дэхи поездын байгуулагдаhаар 25 жэлэй ойтой дашарамдуулан, мүн үйлэдбэриин үндэр үрэ дүн туйлаhанайнь түлөө иимэ хүнүүдые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотнаар** шагнаха:

Береговой Александр Петровичые — барилга-хабсаралгын 834-дэхи поездын шулуушан.

Гаранин Михаил Филипповичые — барилга-хабсаралгын 834-дэхи поездын газаар отологшо.

Дымбрылов Цырен-Доржо Дымбрыловичые — барилга-хабсаралгын 834-дэхи поездын модошо дархан.

Заверуха Иван Дмитриевичые — барилга-хабсаралгын 834-дэхи поездын үйлэдбэриин-техническэ таhагай начальник.

Зюлькин Яков Васильевичые — «Воссибтрансстрой» трестын үйлэдбэриин предприятинуудай комбинадай столяр-станочник.

Красивых Василий Леонтьевичые — «Воссибтрансстрой» трестын автобазын 8-дахи автоколоннын шофёр.

Красовская Анна Фёдоровнае — барилга-хабсаралгын 397-дохи поездын штукатур-маляр.

Найманова Сентябрина Владимировнае — барилга-хабсаралгын 834-дэхи поездын штукатур-маляр.

Никитин Иван Александровичые — барилга-хабсаралгын 559-дэхи поездын мастер.

Тегелешкин Михаил Фёдоровичые — барилга-хабсаралгын 397-дохи поездын модошо-дархан.

Турушева Феодосья Семёновнае — барилга-хабсаралгын 397-дохи поездын электро-гагнуургшан.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1974 оной сентябриин 13.

ГАБШАГАЙ АЖАЛАЙ ТҮЛӨӨ

СССР-эй Арадай ажахын түйлалтануудай выставкын шангуудта хүртэһэн республикын хүдөө ажахын түрүүшүүл

Хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ 1973 ондо амжалтануудые түйлаһанай ба «Хүдөө ажахын талаар СССР-эй ВДНХ-гай гурим болон үрэ дүнгүүдые дүүргэһэнэйнь түлөө иимэ хүнүүдые СССР-эй Арадай ажахын түйлалтануудай выставкын Главна комитет выставкын дипломуудаар, медальнуудаар шагнаба:

Захааминай аймагһаа

Мүнгэн медаляар болон 100 түхэригэй мүнгэн шангаар

Хандуев Петр Будаевичые — Дүтэлүүрэй совхозой адуушан.

Базаров Бадма Базаровичые — «Михайловский» совхозой мал адуулагша.

Цыренов Хандажап Лубсандоржиевичые — СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой мал адуулагша.

Бронзо медаляар болон 50 түхэригэй мүнгэн шангаар

Норбоева Елена Ринчиновнае — Хамниин совхозой хонишон.

Бутина Елена Петровнае — Хамниин совхозой звеньевой.

Цыренов Дамдин Гомбоевичые — Дүтэлүүрэй совхозой адуушан.

Тугулдуров Дондок Цыбиковичые — Харацайн совхозой тракторист.

Дамдинов Доржо Цыбендоржиевичые — Харацайн совхозой шофер.

Ахын аймагһаа

Мүнгэн медаляар болон 100 түхэригэй мүнгэн шангаар

Сантибаев Лопсон Данзановичые — «Улаан-Аха» колхозой мал адуулагша.

Бронзо медаляар болон 50 түхэригэй мүнгэн шангаар

Нахаицаков Гасаран Ошоровичые — «50 лет Октября» колхозой мал адуулагша.

Дамархеева Аюша Дандамаевнае — «50 лет Октября» колхозой мал адуулагша.

Шорноев Ошор Батаевичые — «50 лет Октября» колхозой мал адуулагша.

Бадмаева Нима Данзановнае — «50 лет Октября» колхозой һаалишан.

Гомбоев Антон Сандаковичые — «50 лет Октября» колхозой мал адуулагша.

Габанов Федор Бадмаевичые — «Коммунизм» колхозой мал адуулагша.

Габанов Тумер Бадмаевичые — «Коммунизм» колхозой мал адуулагша.

Бартаев Жамьян Жодбоевичые — «Коммунизм» колхозой мал адуулагша.

Сыренова Бомбой Дашеевнае — «Коммунизм» колхозой һаалишан.

Дугарова Дарья Лопсоновнае — «Улаан-Аха» колхозой хонишон.

Базаров Ким Жамсаевичые — Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон.

Жигжитов Халзан Абировичые — Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон.

Цыбиков Самбу Дубжировичые — Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон.

Арданова Сосор Лопсоновнае — Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой мал адуулагша.

Бамбагаев Спиридон Дымшеевичые — Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой мал адуулагша.

Бэшүүрэй аймагһаа

Мүнгэн медаляар болон 100 түхэригэй мүнгэн шангаар

Федотов Савелий Минаевичые — Бэшүүрэй совхозой комбайнер.

Бронзо медаляар болон 50 түхэригэй мүнгэн шангаар

Иванова Анастасия Антоновнае — XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой тугалшан.

Разуваева Анна Ефимовнае — Охин-Булагай совхозой тугалшан.

Будариева Дашима Лубсановнае — «Дружба» колхозой хони хайшалагша.

Архипов Виктор Павловичые — «Победа» колхозой комбайнер.

Ястребов Кирсан Григорьевичые — Калининай нэрэмжэтэ колхозой луговод.

Кабанскын аймагһаа

Алтан медаляар болон 200 түхэригэй мүнгэн шангаар

Селиванов Петр Федотовичые — Байгалай совхозой моришон.

Мүнгэн медаляар болон 100 түхэригэй мүнгэн шангаар

Мещенина Степанида Аверьяновнае — Кабанскын совхозой тугалшан.

Кадырова Гульчира Александровнае — Кабанскын совхозой тугалшан.

Горбова Валентина Семеновнае — Кабанскын совхозой тугалшан.

Бурлакова Прасковья Петровнае — Кабанскын совхозой тугалшан.

Залуцкий Сергей Алексеевичые — Байгалай совхозой отделениие эрхилэгшэ.

Портнягина Анна Иннокентьевнае — Байгалай совхозой тугалшан.

Шевелев Георгий Петровичые — Байгалай совхозой тракторист-машинист.

Бронзо медаляар болон 50 түхэригэй мүнгэн шангаар

Димова Степанида Леонтьевнае — Оймoрой совхозой тугалшан.

Березовская Прасковья Степановнае — Оймoрой совхозой тугалшан.

Березовский Михаил Леонтьевичые — Оймoрой совхозой шофер.

Метешова Августа Викторовнае — Шергинэй совхозой тугалшан.

Баранова Татьяна Семеновнае — Шергинэй совхозой тугалшан.

Бабкин Вадим Пантелеймоновичые — Шергинэй совхозой техник-үрэжүүлэгшэ.

Вторушин Григорий Сергеевичые — Шергинэй совхозой техник-үрэжүүлэгшэ.

Карачун Михаил Захаровичые — Кабанскын совхозой фермые даагша.

Филатов Михаил Терентьевичые — Кабанскын совхозой зоотехник.

Михалева Прасковья Петровнае — Кабанскын совхозой һаалишан.

Волкова Мария Егоровнае — Кабанскын совхозой һаалишан.

Мошкина Людмила Степановнае — Кабанскын совхозой тугалшан.

Нечкина Фекла Николаевнае — Кабанскын совхозой тугалшан.

Аверина Таисия Ефимовнае — Кабанскын совхозой тугалшан.

Тараканова Нина Пантелеймоновнае — Кабанскын совхозой тугалшан.

Бякова Евдокия Владимировнае — Кабанскын совхозой тугалшан.

Григорьев Никон Гергесовичые — Кабанскын совхозой шофер.

Нечкин Владимир Ивановичые — Кабанскын совхозой шофер.

Залуцкий Николай Николаевичые — Байгалай совхозой отделениие эрхилэгшын орлогшо.

Иванов Николай Егоровичые — Байгалай совхозой отделениин зоотехник.

Шайдурова Александра Иннокентьевнае — Байгалай совхозой тугалшан.

Коренев Алексей Матвеевичые — Байгалай совхозой тракторист-машинист.

Сутурин Василий Васильевичые — Байгалай совхозой комбайнер.

Елизов Георгий Гавриловичые — Байгалай совхозой шофер.

Пашин Владимир Валентиновичые — Байгалай совхозой шофер.

Яруунын аймагһаа

Мүнгэн медаляар болон 100 түхэригэй мүнгэн шангаар

Березин Николай Леонтьевичые — Яруунын совхозой мал адуулагша.

Цыдыпов Бал-Доржо Гомбоевичые — Түлдүүнэй совхозой мал адуулагша.

Султимов Дугар-Цырен Санжиевичые — «Коммунизм» колхозой мал адуулагша.

Митыпов Цыдып Доржиевичые — «Комсомольский» совхозой комбайнер.

Бронзо медаляар болон 50 түхэригэй мүнгэн шангаар

Цыренов Бадма-Цырен Санжиевичые — Яруунын совхозой мал адуулагша.

Хашитов Бальжинима Цыренжаповичые — «Коммунизм» колхозой комбайнер.

Бардуева Дулма Гуруевнае — «Победа» колхозой тугалшан.

Дашицыренова Долсон Бобоевнае — Нарһатын совхозой тугалшан.

Очирова Должима Цыреновнае — Нарһатын совхозой хонишон.

Москвитин Константин Алексеевичые — Нарһатын совхозой хонишон.

Джафаров Джафар Мамед-Оглы — «Улаан-Туя» совхозой хонишон.

Баладский Иван Петровичые — «Комсомольский» совхозой шофер.

Найданов Владимир Цыгтуевичые — «Комсомольский» совхозой тракторист.

Баргажанай аймагһаа

Мүнгэн медаляар болон 100 түхэригэй мүнгэн шангаар

Гатапов Чимит-Цырен Шалхаевичые — Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой мал адуулагша.

Сундуев Даша-Нима Буодиевичые — Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хонишон.

Бронзо медаляар болон 50 түхэригэй мүнгэн шангаар

Буянтуев Дарма Ламатхановичые — Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой малшан.

Баторов Дамба Бубеевичые — Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хонишон.

Сангадиева Ольга Энхеевнае — Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хонишон.

Позднякова Людмила Сергеевнае — Баргажанай совхозой тугалшан.

Белокопытов Семен Платоновичые — Баргажанай совхозой мал адуулагша.

Сангадиев Ламажап Кынзылеевичые — Хилганын колхозой хонишон.

Базаров Мунко Будаевичые — Хилганын колхозой хонишон.

Гуржапов Улзето Ивановичые — Хилганын совхозой хонишон.

Гармаев Радна Табхачаевичые — Хилганын колхозой хонишон.

Бадмаев Цырен Гармаевичые — Уланай колхозой хонишон.

Түнхэнэй аймагһаа

Алтан медаляар болон 200 түхэригэй мүнгэн шангаар

Аюшеев Жамбыл Лопсоновичые — Саянай совхозой мал адуулагша.

Шактамов Жамса Бадмаевичые — Саянай совхозой малшан.

Мүнгэн медаляар болон 100 түхэригэй мүнгэн шангаар

Седов Юрий Павловичые — «Сибиряк» колхозой зоотехник.

Мордвинцев Виктор Илларионовичые — «Сибиряк» колхозой мал адуулагша.

Каратунов Иван Иннокентьевичые — «Сибиряк» колхозой комбайнер.

Усольцев Степан Афанасьевичые — «Сибиряк» колхозой малшан.

Хадагаев Дампил Шагдуровичые — «Сибиряк» колхозой малшан.

Шубин Григорий Васильевичые — «Сибиряк» колхозой малшан.

Смирнова Анна Ивановнае — «Сибиряк» колхозой тугалшан.

Усольцев Владимир Ильичые — «Сибиряк» колхозой малшан.

Булыгин Федор Фокеевичые — «Сибиряк» колхозой комбайнер.

Серебреников Семен Фадеевичые — «Восточные Саяны» колхозой комбайнер.

Гомбоев Сокто Бальжиновичые — «Восточные Саяны» колхозой куузику ургуулдаг механизатор.

Саргаев Николай Жигжитовичые — Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой комбайнер.

Байшников Шагдыр Сыреновичые — Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой комбайнер.

Эрдынеев Дандып Лопсоновичые — Саянай совхозой комбайнер.

Бронзо медаляар болон 50 түхэригэй мүнгэн шангаар

Усольцев Дмитрий Ильичые — «Сибиряк» колхозой малшан.

Кобелев Дмитрий Ильичые — «Сибиряк» колхозой малшан.

Пежемская Александра Васильевнае — «Сибиряк» колхозой тугалшан.

Кобелева Устинья Спиридоновнае — «Сибиряк» колхозой тугалшан.

Домышев Григорий Афанасьевичые — «Сибиряк» колхозой комбайнер.

Усольцев Василий Афанасьевичые — «Сибиряк» колхозой комбайнер.

Шехин Юрий Степановичые — «Сибиряк» колхозой комбайнер.

Домышев Дмитрий Прокопьевичые — «Сибиряк» колхозой шофер.

Полубенцов Сергей Ивановичые — «Сибиряк» колхозой шофер.

Бильдаков Петр Михайловичые — «Маяк» колхозой шофер.

Быковский Михаил Ивановичые — «Восточные Саяны» колхозой комбайнер.

Истаев Дамдин Шагжеевичые — «Восточные Саяны» колхозой комбайнер.

Андыков Владимир Ойдоповичые — «Восточные Саяны» колхозой куузику ургуулдаг механизатор.

Хамнуев Амур Дагбаевичые — «Восточные Саяны» колхозой шофер.

Мурдонова Сырен-Дулма Будаевнае — Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон.

Шойбонов Гатып Сыбыковичые — Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон.

Янданов Ринчин Сандуевичые — Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон.

Янданов Владимир Содбоевичые — Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон.

Батракова Валентина Ивановнае — Саянай совхозой гахайшан.

Саганов Жамсо Цыденовичые — Саянай совхозой куузику ургуулдаг механизатор.

Зэдын аймагһаа

Хүндэлэлэй Дипломоор болон «Москвич-408» автомобиляар

Рабдаев Гасарун Лубсановичые — Борьёогой совхозой хонишон.

Алтан медаляар болон 200 түхэригэй мүнгэн шангаар

Цаганкунова Цыден-Еши Жигжитовнае — «Мир» колхозой тугалшан.

Мүнгэн медаляар болон 100 түхэригэй мүнгэн шангаар

Цыденов Аюша Дугаровичые — Борьёогой совхозой хонишон.

Поломошнов Сергей Ивановичые — Борьёогой совхозой хонишон.

Бронзо медаляар болон 50 түхэригэй мүнгэн шангаар

Дымбрылов Ханда Чойбоновичые — «Коммунизм» колхозой хонишон.

Сукуев Базар Тумуровичые — «Мир» колхозой комбайнер.

Хэжэнгын аймагһаа

Мүнгэн медаляар болон 100 түхэригэй мүнгэн шангаар

Давыдов Михаил Федоровичые — Хэжэнгын совхозой комбайнер.

Чимитов Юрий Чимитовичые — Хэжэнгын совхозой комбайнер.

Агапитов Петр Иннокентьевичые — Чисаанын совхозой комбайнер.

Бронзо медаляар болон 50 түхэригэй мүнгэн шангаар

Машанова Клавдия Кирилловнае — Загустайн совхозой тугалшан.

Эрдынеев Доржо Гармаевичые — Загустайн совхозой мал адуулагша.

Сангитова Дарижап Очировнае — Загустайн совхозой хонишон.

Шабанов Матвей Алахаевичые — Загустайн совхозой хонишон.

Цыбжитов Рыгзен Дашиевичые — Загустайн совхозой хонишон.

Соголова Анна Тыхиреновнае — Загустайн совхозой техник-үрэжүүлэгшэ.

Дамшаева Цырен-Ханда Цыреновнае — Загустайн совхозой техник-үрэжүүлэгшэ.

Шамсуддинова Анна Михайловнае — Загустайн совхозой техник-үрэжүүлэгшэ.

Цыденов Гуро-Дагба Цыбиковичые — Загустайн совхозой шофер.

Линейцев Степан Петровичые — Худанай совхозой луговод.

Дамдинов Цыбик Очировичые — Худанай совхозой луговод.

Тыкшеев Даши-Доржо Гармаевичые — Худанай совхозой комбайнер.

Цыденова Цыпилма Булатовнае — «50 лет Октября» совхозой хонишон.

Гончаров Петр Прокопьевичые — «50 лет Октября» совхозой луговод.

Зориктуев Дашидондок Золтоевичые — «50 лет Октября» совхозой луговод.

Цынгеев Цыденжап Базардашиевичые — «50 лет Октября» совхозой комбайнер.

Цыдыпов Цыден-Доржо Цыдыповичые — «50 лет Октября» колхозой комбайнер.

Намжилов Шойен Найдановичые — Хэжэнгын совхозой хонишон.

Жанчиков Гомбожап Чимитовичые — Хэжэнгын совхозой луговод.

Ямпилов Дагба Ямпиловичые — «Первомайский» совхозой луговод.

Гостев Василий Федоровичые — «Первомайский» совхозой комбайнер.

Шойжонов Дылык-Дамба Томжитовичые — Чисаанын совхозой шофер.

Улаан-Үдын аймагһаа

Хоёрдохи шатын дипломоор ба УАЗ-469Б автомобиляар

Улаан-Үдын аймагай «Байкал» һуралсалай ажахые.

Мүнгэн медаляар болон 100 түхэригэй мүнгэн шангаар

Ботоев Николай Борголовичые — һуралсалай ажахын директор.

Бронзо медаляар болон 50 түхэригэй мүнгэн шангаар

Минеев Леонид Васильевичые — һуралсалай ажахын ахамад зоотехник.

Шомоев Карл Кирилловичые — һуралсалай ажахын ахамад ветврач.

Лубсанов Барадий Молоновичые — һуралсалай ажахын ахамад зоотехник-селекционер.

Плюснин Федор Леонтьевичые — һуралсалай ажахын ахамад бухгалтер.

Алтан медаляар болон 200 түхэригэй мүнгэн шангаар

Седых Любовь Николаевнае — һуралсалай ажахын һаалишан.

Мяханова Людмила Иринчеевнае — һуралсалай ажахын һаалишан.

Иванов Иннокентий Васильевичые — һуралсалай ажахын хонишон.

Мүнгэн медаляар болон 100 түхэригэй мүнгэн шангаар

Бронникова Анастасия Александровнае — һуралсалай ажахын һаалишан.

Дондоков Доржо-Лубсаниие — һуралсалай ажахын һаалишан.

Бронзо медаляар болон 50 түхэригэй мүнгэн шангаар

Вахрамеева Прасковья Егоровнае — һуралсалай ажахын тугалшан.

Мүнгэн медаляар болон 100 түхэригэй мүнгэн шангаар

Базарова Цырма Базаровнае — Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын тугалшан.

Каленых Константин Николаевичые — Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын луговод.

Будникова Пелагея Изотовнае — «Забайкальский» ангай совхозой ан үсхэбэрилэгшэ.

Клементьева Елизавета Милентьевнае — малай үүлтэр һайжаруулха гүрэнэй нэгэдэлэй малай үүлтэр һайжаруулха гол предприятиин хонишон.

Бронзо медаляар болон 50 түхэригэй мүнгэн шангаар

Иванов Никон Васильевичые — Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой мал адуулагша.

Китаев Виктор Федоровичые — «Советская Россия» совхозой луговод.

Макин Иннокентий Михайловичые — Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын комбайнер.

Аграновский Владимир Николаевичые — Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын шофер.

Дружинин Денис Дмитриевичые — Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын шофер.

Шелкунов Николай Георгиевичые — Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын луговод.

Кулаков Илья Терентьевичые — Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын луговод.

Овчинников Василий Константиновичые — Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын луговод.

Педынин Михаил Петровичые — Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын луговод.

Чирков Николай Петровичые — Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын хонишон.

Пискунов Трофим Корнеевичые — «Маяк» колхозой хонишон.

Власов Игнат Титовичые — Калининай нэрэмжэтэ совхозой тракторист.

Власова Мария Александровнае — Калининай нэрэмжэтэ совхозой тугалшан.

Овчинникова Галина Андреевнае — «Пригородный» совхозой теплицын хүдэлмэришэн.

Вакарина Мария Семеновнае — «Пригородный» совхозой теплицын хүдэлмэришэн.

Пичугина Вера Елизаровнае — «Искра» колхозой звеньевой.

Гаврилова Валентина Ивановнае — «Искра» колхозой овощ ургуулагша.

Грязнова Анна Тимофеевнае — «Искра» колхозой овощ ургуулагша.

(Түгэсхэлынь хожом гараха).

УРГАСА ХУРЯАЛГЫН МАСТЕРНУУДТА—ШАГНАЛН[...]

1974 оной ургаса хуряалгын үедэхи социалис мүрысөөндэ илагшадые — СССР-эй ВДНХ-гай гуримуудые дүүргэһэн, свёкло хуряадаг, хартаабха хуряадаг, хлопок хуряадаг, лён хуряадаг комбайнуудай комбай[...] Хүндэлэлэй дипл[...] «Москвич» автомо[...] даар шагнаха гэжэ С[...] Арадай ажахын т[...] нуудай выставкын [...] комитет тогтообо.

Эрхимүүдтэ—выставкын дипло[...]

СССР-эй Арадай ажахын түйлалтануудай выставкын Главна комитет 1973 ондо хүдөө ажахын үйлэдбэри хүгжөөхэ хэрэгтэ эрхим үрэ дүнгүүдые түйлаһанай түлөө 1974 оной СССР-эй ВДНХ-да хабаадаха бологшодые баталаад, тэдэниие шагнаба:

Хүндэлэлэй дипломуудаар — Днепропетровско, Донецкэ, Житомирско, Закарпатска, Крымэй, Черниговскэ, Кокчетавска, Андижанска, Наманганска, Сурхандарьинска, Ташкентскэ, Ферганска областьнууд ба Каракалпагай АССР-ые.

Нэгэдэхи шатын дипломуудаар — Краснодарска хизаарые, Мордватай АССР-ые, Костромской, Куйбышевска, Московско, Ростовско, Саратовска, Ворошиловградска, Запорожско, Киевскэ, Харьковска, Херсонско, Черкасска, Гродне[...] гилевско, Кашка[...] Самаркандска, Сы[...] ска, Хорезмскэ, Ал[...] Нарынска ба Ошск[...] нуудые;

II шатын диплом[...] Ставрополиин хиза[...] бардино-Балкарай [...] Хойто-Осетиин АСС[...] чено-Ингушай А[...] Брянска, Вологодс[...] лужска, Пензенскэ, [...] Ульяновска, Киров[...] Николаевска, Одесс[...] тавска, Ровенскэ обл[...] дые шагнаха.

СССР-эй ВДНХ-г[...] муудые дүүргэһэн [...] ажахын үйлэдбэри[...] мянга шахуу түрүү[...] тан, мүнгэн, бронз[...] нууд ба шангуудые [...]

Эдэнэй эрхимүүд Х[...] лэй дипломуудаар, [...] вич» автомобил[...] шагнагдаа.

Ивалгын ой модоной оньһожоруулагдамал ажахын коллектив байгша оной хоёрдохи кварталай социалис мүрысөөнэй дүнгөөр РСФСР-эй Ой модоной министерствын хоёрдохи мүнгэн шанда хүртэбэ. Модо худалдаха найма һарын түсэб болзорһоо урид дүүргэгдэв. Арадай хэрэглэмжын материал худалдаха түсэб 19 мянган түхэригөөр үлүүлэн дүүргэгдэв.

Коммунист Иван Алексеевич Федоровой хүтэлбэрилдэг бригада мүнөө 1975 оной түсэбөөр ажаллана.

Ажалай Улаан Тугай орденто Тимофей Иванович түсэбтэ даабаряа бай[...] май һарада дүүргээ [...] табан жэлэй турша[...] мянган кубометр мо[...] түсэбтэй һаа, 3,5 ж[...] саа соо 16 мянган [...] модо зөөгөө. Тимофей[...] вич түсэбтэ табан ж[...] рэтэр модо зөөхэ даа[...] мянган кубометртэ х[...] һэн социалис уялга [...]

Д. БАЛДА[...]

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: [...] Т. И. Рябов

Авторай [...]

ОРОНОЙ ТАРЯАЛАН ДЭЭР[...]

СССР-эй Центральна статистическэ управлениин сентябриин 9-нэй мэдээнүүдэй ёһоор, орон дотор 100 миллион үлүүтэй гектар дээрэһээ гэхэ гү, али бүхы тариалгын талмайн 83 процентһээ ороохото, ороохото-бобово ургамалнууд хадагдаһан байгаа. Энэ талмайн эрбэнэй юһэн хубиһаа ороохо таряан сохигдон абтаа.

Хаа хаанагүй кукурузын буурсаг хуряажа эхилбэ. Россин Федерациин, Украинын, Казахстанай ба бусад республикануудай механизаторнууд энэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Бүхы дээрээ орон доторнай 194 мянган гектарһаа кукурузын буурсаг хуряагдаба. Узбекистанай ажахынууд кукурузын буурсаг хуряаха ажалаа хахадлаад байна.

Түбэй-хара хүрьһэтэ областьнуудта, Хойто Кавказда, Украинада саахарай свекло хуряажа эхилээ. Мүнөө 228 мянган гектар дээрэһээ саахарай свёкло малтагдан абтаба. Казахстанай, Киргизэй свеклошод хуряалгын агрегадуудые таряалан дээрэ гаргаа.

322 мянган гектарһаа үрэһэн болгогдохо наран сэсэг хуряагдаба. Молдавиин механизаторнууд энэ ургамал хуряалгые түргөөр [...] 939 мянган гект[...] һээ улһан хуряагд[...] Энэнь бүхы тари[...] майн табанай дүр[...] болоно. Овощ хур[...] гэлжэлһөөр. Бел[...] Эстониин ажалшад [...] ряаха хүдэлмэрез [...] гээр ябуулна. 12,4 [...] гектар дээрэһээ си[...] хэ кукуруза, ногоо[...] хуряагдан абтаба. [...] дондо жэлэйхиһээ ха[...] шээ.

Намарай тари[...] дуулхын, эдэ ургам[...] болзор соонь таряа[...] хын тула колхоз[...] эдэбхитэй хэмжээнү[...] па. Энэ мэдээнэй ёһ[...] миллион гектарта [...] тариалга хэгдээд бай[...]

Ерэхэ жэлэй урга[...] дэһэ һуури табил[...] анхарал хандуулагд[...] зар хахалха агро[...] бүтээсэ ехэтэйгээр [...] мүрысөөн механ[...] лай дунда үргэлжэ[...] Үнгэрһэн долоон [...] турша соо намара[...] халалга дээшэлүүлэ[...] миллион гектарта [...] али нёдондо ж[...] үеынхиһөө 1,5 шах[...] ехэ талмай дээрэ [...] паар хахалагдаба.

ГАЗАРАЙ ХҮРЬҺЭ ШЭНЖЭЛЭГШЭДЭЙ ЕХЭ ХУРАЛДААН

Газарай хүрьһэ шэнжэлэгшэдэй Уласхоорондын бүлгэмэй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ой гүйсэбэ. Газарай хүрьһэ шэнжэлхэ комиссиин 1922 ондо Прагада абаһан шиидхэбэреэр 1924 ондо анха түрүүшынхеэ Римдэ энэ бүлгэм байгуулагдаа һэн. Мүнөө үедэ МОП национальна 40 бүлгэм 4000 гаран гэшүүдые зэргэнүүдтээ нэгэдүүлнэ. Газарай хүрьһэ шэнжэлэгшэдэй Уласхоорондын түрүүшын хуралдаан 1927 ондо Вашингтондо үнгэргэгдэһэн байгаа.

1968 ондо Аделаида городто (Австрали) болоһон IX конгресс дээрэ удаадахи хуралдаан ородой газар дайдын хүрьһэ шэнжэлхэ һургуулиин үндэһэ һуури табигша профессор В. В. Докучаевай Эхэ орондо — Советскэ Союзда үнгэргэгдэхөөр шиидхэгдэһэн байгаа. Энэ шиидхэбэриин ёһоор, Уласхоорондын X конгресс Эхэ оронойманай ниислэл хото Москвада үнгэргэгдэбэ. Дэлхэйн 70 ороной 3.000 шахуу эрдэмтэд эндэ суглараа. Конгрессэй түрүүшын пленарна заседани гүрэнэй концертнэ зал соо болобо. СССР-эй Наукануудай академиин вице-президент, академик А. П. Виноградов конгрессые нээгээ. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо З. Н. Нуриев конгрессэй делегадуудые, тэрээндэ хабаадагшадые амаршалаад, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинай эльгээһэн амаршалгын бэшэг уншаба. Газарай нюуса баялигые ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхэ, хүдөө ажахые хүгжөөхэ асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ бүхы оронуудай газарай хүрьһэ шэнжэлэгшэд, агрохимигүүд нилээд ехэ үүргэ дүүргэнэ гээд, энэ бэшэг соо хэлэгдэнэ. Ой модоной ажахын талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй Комитедэй түрүүлэгшын орлогшо К. Ф. Кулаков, СССР-эй милиорациин болон уһанай ажахын министрэй орлогшо Б. Г. Штепа болон бусад конгресс дээрэ үгэ хэлэжэ, делегадуудые, айлшадые амаршалһан байна.

Академик И. П. Герасимов «Газарай хүрьһэ шэнжэлэгшэдэй Уласхоорондын бүлгэмэй 50 жэлэй ой тухай», «Россин газарай хүрьһэ генетикын талаар шэнжэлхэ һалбариин 100 жэлэй ой» гэһэн элидхэлнүүдые хэхэдээ, мүн X конгрессэй делегадууд, тэрээндэ хабаадагшад: профессор Прескотт, (Австрали), доктор Келлогг, профессор Торп (США), профессор Ратини (Итали), доктор Иштван Савольч (Венгри) болон бусад үгэ хэлэхэдээ, газарай хүрьһэнэй бүрилдэн бии бололгын шалтагаан, байгаалиин зононууд тухай, хүрьһэнэй утаашаа, дээшэ, доошоо зурыһан бүһэлүүрнүүд тухай Докучаевай һургаал Газар тухай наукада бата һуурияа олоо гэжэ тэмдэглэһэн байна. Ойн баярай X конгрессые хүрьһэн тухай наукын мүндэлэн бии болоһон орон-нютагта үнгэргэжэ байһандаа зүрхэ сэдьхэлээ ханангибди, тиимэһээ мүнөө боложо байгаа хуралдаае СССР-тэ үнгэргэхэ тухай шиидхэбэриие бидэнэр, Австралиин эрдэмтэд, ехэ баяр баясхалантайгаар хүлеэн абаа һэмди гэжэ газарай хүрьһэ шэнжэлэгшэдэй Уласхоорондын бүлгэмэй вице-президент профессор Е. Г. Хоплеворт (Австрали) мэдүүлбэ.

Конгрессые нээлгын, хаалгын болон ойн баярай пленарна заседанинүүд, газарай хүрьһэ шэнжэлэгшэдэй уласхоорондын бүлгэмэй комиссинуудай олон тоото зүблөөнүүд, суглаанууд дээрэ хүрьһэ шэнжэлэлгын, агрохимиин элдэб асуудалнуудаар 400 гаран элидхэл шагнагдаа. Тэдэнэрэй 300-гаадынь харин гүрэнүүдэй эрдэмтэдэй хэһэн элидхэлнүүд болоно.

Газарай хүрьһэнэй гол зүйлынь болодог биосферые шудалха асуудал мүнөө үеын эрдэмтэдэй һонирхол илангаяа ехээр татадаг, тэрэниие шиидхэлгэдэ мүнгэ зөөри һомологдодог болоо гэжэ МОП-ой президент, СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент В. Н. Ковдын болон бусад олон эрдэмтэдэй элидхэлнүүд соо онсолон тэмдэглэгдэһэн байха юм. Хүрьһэ шэнжэлэлгэдэ ехэхэн анхаралай хандуулагдаһан уласхоорондын хэдэн программануудые зохёолгото. тэрээниие хэрэглэлгэдэ IX конгрессэй һүүлээр үнгэрһэн сагай туршада газарай хүрьһэ шэнжэлэгшэдэй Уласхоорондын бүлгэм эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Дэлхэйн газарай хүрьһэнэй шэнэ карта (масштабынь 1:5000000) табилга илангаяа ехэ удха шанартай. Совет мэргэжэлтэд энэ карта зохёолгодо эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан байна.

Манай бүмбэрсэг дэлхэйн угаа түргэнөөр олошорон хүгжэжэ байһан хүн зониие эдеэ хоолоор гүйсэд хангахын тулада газарай нюуса баялиг хүрэхэ гээшэ гү? Хоридохи зуун жэлэй һүүл багаар хүн зоной тоо 6 миллиард гаран болохо гэжэ тоолон гаргагдаа. Мүнөө үедэ дэлхэйн зон 3,5 миллиард шахуу юм. Хэрбээ газарай баялигые гамтайгаар, ашаг ехэтэйгээр хэрэглээд, хүрьһэнэй үрэжэлые саг үргэлжэ һайжаруулаад байбал, хүн зон эдеэ хоолоор[...] хагүй гээд дэлхэйн[...] энэ асуудалда хари[...]

Научно-техническ[...] жэлтэ хадаа хүрь[...] нарые һайжаруул[...] газарай баялигые, [...] ба дахин дээшэлүүл[...] зорилгые амжа[...] шиидхэхэ арга ол[...] Тиимэһээ хэрэглэгд[...] һан газарай хүрь[...] жэлые эрид һа[...] үрэжэл багатай ша[...] газар ашаглаха [...] агротехническэ, [...] дэ мелиоративн[...] ябуулгануудые [...] рилго газарай хүр[...] жэлэгшэдэй, агрохи[...] мелиораторнуудай [...] конгресс табиһан [...] дөө болон ой модо[...] хынууд дэлхэйн [...] жэлтэй газарые [...] шахуу хэрэглэнх[...] ниие зандань үлэ[...] лыень һайжаруул[...] манай зорилго [...] гэжэ В. Н. Ковда[...] соогоо хэлэбэ.

Соведүүдэй хүдэлмэри

ПАРТИЙНА АНХАРАЛ ДОРО

...һүүлэй һунгалтын үедэ ...магай Соведтэ 75 депутат ...гагдаһан юм. Тэдэнэй 33-...нь колхоз, совхозуудай ...үү хүдэлмэришэд. Бүхы... һунгагдаһан депу...дай хахадһаа ехэн... партиина бэшэ хүнүүд, ...рэ тоодо 8-нь комсомолой ...үүд юм. Ажалшадай тү...лэгшэдэй олонхинь габ...агай ажалаараа алдаршаһа...нгаа түлөө гүрэн түрын... дээдэ шагнал хайрада... һэн, хүдэлмэришэ бүхэ... хүнүүд.

...партиина организацинууд ...он нютагай Соведүүд ...шадай түлөөлэгшэдэй ...ые наринаар сахиха, тэ...ние ниитын ажалда эдэб...эйгээр хабаадуулха хэрэг-...үүлэй үедэ гол анхара...а табидаг болонхой. Депу...т бүхэн һунгагшадайнгаа ...рда ехэ харюусалгатай бай...наа һайн мэдэрнэ. Депута...уд даажа байһан харюусал-...ай, хүндэтэй ажалаа ам-...алтатайгаар дүүргэхын ту-... ехэ оролдодог, бии байгаа ...уу дутагдалнуудые хаһа саг-...нь элирүүлжэ, дары усад-...а талаар зохисотой хэм-...э абадаг болонхой.

...ютагай Соведэй депутат, ...иалис Ажалай Герой ...Л. Рабдаев өөрынгөө ...досотой ажалаар бүгэ-...дэ мэдээжэ болонхой. ...э нүхэрнай хонишоной ...жэл һайн шудалхаһаа ..., энэ хүндэтэй ...жэлдэ залуушуулые ...аха талаар анхаралаа ...даг, өөрынгөө баян дүй ...шэлые тэдэнэртэ хэлэжэ ...ег заншалтай. Хонишон... бүхэн залуу хонишо... өөһэдынгөө дүй дүршэл-... ...ургаха хэрэгтэй гэжэ ...рун Лубсанович тооло-... өөрынгөө хэлэһэн үгые ...то дээрэнь дүүргэхын тула, хонин ажалай ёһото мастер болгохоор залуу хоёр хонишонние шефтээ абаа.

Дүй дүршэлтэй хонишоной гаргаһан һайн һайхан үүсхэл совхозой партком хаража үзөөд, һайшааһан юм. Ленинэй ордено Борьёогой совхозой суута хонишоной жэшээгээр аймагай олохон түрүүшүүл залуушуулые даажа абаад, олон жэлдэ олоһон дүй дүршэлөө дамжуулан үгэжэ байна. Тэрэ үүсхэлэйнь үрэ дүн иимэ жэшээ гэршэлнэ.

Хэрбээ 1973 ондо Зэдын колхоз, совхозуудай 53 ахалагша хонишон зуун эхэ хонин бүриһөө 100, тэрэнһээшье дээшэ хурьга абажа түлжүүлһэн байбал, харин мүнөө жэлдэ 103 хонишон иимэ амжалта туйлажа шадаа.

Ажахынуудай партиина организацинууд арадай түлөөлэгшэдэй хүндэтэй ажалда, тэдэнэй депутадай үүргэ дүүргэхэ хэрэгтэ гол анхаралаа табидаг болонхой. Коммунист-депутадууд өөһэдынгөө партиина суглаан дээрэ һунгагшадайнгаа захил, даабаринуудые хэр дүүргэжэ байһан тухайгаа саг үргэлжэ тоосоно.

Борьёогой совхозой, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой партиина организацинуудай хамтын суглаанууд дээрэ депутадай ажал, хүдэлмэри тухай хэлсэдэг болонхой. Аймагай Соведэй депутадууд Ж. Ц. Ванкеев, В. Н. Шабанов гэгшэд һунгагшадайнгаа даабаринуудые хэр дүүргэжэ байһан тухайгаа тоосоһон байна.

Аймагай Соведэй партиина бүлэгэй суглаанууд дээрэ депутадай үүргэ саашадань һайжаруулха, коллективүүдтэй, һунгагшадтаяа нягта холбоотой байха гэхэ мэтэ асуудал хэлсэгдэһэн, энэ талаар зохисотой хэмжээ баталан абаһан юм.

Борьёогой совхозой партком сельскэ Соведэй ажалда горитойхон туһа хүргэдэг болонхой. Урдаа табиһан зорилгонуудаа амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ энэнь нилээд туһа хүргэнэ гэжэ хэлэлтэй. Совхозой шухала ажалай хэр ябажа байһан тухай асуудал сельсоведэй сесси дээрэ саг үргэлжэ табигдадаг. Борьёогой сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ үнинэй коммунист Б. Л. Мурхонов, ажалаа һайнаар ябуулна гэжэ эндэ онсо тэмдэглэмээр гэжэ һанагдана.

Торийн совхозой партком өөрынгөө ажалые сельсоведтэй хамта ябуулдаг заншалтай болонхой. Дүй дүршэлтэй хүтэлбэрилэгшэд Н. А. Меньшиков, Д. Ж. Дагбаев, В. П. Ломухин гэгшэд совхозуудай дирекци, парткомуудтай ажал тухайгаа зүбшэдэг, энэ талаар зохисотой хэмжээ сагтань абадаг.

Аймагай Соведтэ саг үргэлжын 11 комиссинууд бии юм. Эдэ комиссинуудые имагтал коммунистнууд хүтэлбэрилдэг. Залуушуулай хэрэгэй, ниитын гурим сахиха, социалис хуули баримталха талаар саг үргэлжын комиссинуудай ажалынь илангаяа урагшатай һайн. Тус комиссинуудые депутадууд В. И. Трофимов, В. П. Ломухин, А. Ф. Перевалова, Н. Б. Бужинаев гэгшэд шадамар бэрхээр хүтэлбэрилнэ.

Залуушуулай хэрэгэй талаар саг үргэлжын комисси өөрынгөө ажалые колхоз, совхозуудтай, ниитын эмхи зургаануудтай нягта холбоотойгоор ябуулдаг. Комисси хүдөөгэй залуушуулай эрилтые гүйсэд хангаха гэжэ оролдоно.

Депутадууд — коммунистнуудай дурадхалаар сесси дээрэ элдэб асуудалнууд табигдадаг болоо. «Аймаг дотор соёл гэгээрэлэй хүдэлмэри хэр эмхидхэгдэнхэйб» гэһэн асуудал аймсоведэй сесси дээрэ табигдаа. Энэ асуудал бэлдэхын тула депутадууд аймагай олохон клуб, библиотекэнүүдэй ажалые тон наринаар шалгахаһаа гадна, тэдэнэр сельскэ, сомоной Соведүүдэй заседанида эдэбхитэйгээр хабаадаа. Клуб, библиотекэнүүдтэ бии байгаа дутагдалнуудые дары усадхаха хэрэгтэ ёһотой туһа хүргөө.

Нютагай Соведүүдэй, тэдэнэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй саг үргэлжын хүдэлмэрие бүгэдэндэ мэдээжэ болгохо хэрэгтэ партиина организацинууд анхаралаа табина. Колхоз, совхозуудай, аймагай хүтэлбэрилэгшэд тосхон, һууринай зонтой ходо уулзажа, тэдэнэртэй һонирхолтой хөөрэлдөө үнгэргэнэ.

Зарим нютагай Соведүүдэй, депутадуудай ажалда дутагдалнууд үшөө ушарһаар. Жэшээнь, «Мир» колхозой партиина комитет Бургалтайн сомоной Соведэй ажалые һайжаруулха талаар ехэ оролдолго гаргаа. Гэбэшье сомоной Соведэй түрүүлэгшэ Б. Д. Очиров ажалаа хамта эмхидхэжэ, хаһа сагтань зохисотой хэмжээ абаха аргатай байбашье, энэ талаар юушье хээгүй гэхэдэ алдуу болохогүй. Һунгагшадай заабари, захил, тэдэнэй найдабарие дүүргэжэ шадаагүй дээрэһээ Очиров ажалһаа сүлөөлэгдөө. «Заречный», Оёорой совхозой парткомууд Соведүүдэй ажалые муугаар эмхидхэнэ гэжэ эндэ онсо тэмдэглэмээр. Парткомой секретарьнууд Б. М. Забанов, С. Г. Баинов гэгшэд энэ талаар ямаршье хэмжээ абанагүй. Жэшээнь, «Заречный» совхозой партком һүүлэй хоёр жэлэй туршада Енхорой сельсоведэй ажалые өөрынгөө заседани дээрэ нэгэшье шагнаагүй, тэрэнэй ажалда ямаршье туһа хүргөөгүй байха юм. Мүн Каландаришвильска сельскэ, Дээдэ-Торийн сомоной Соведүүд өөрынгөө сесси дээрэ баталан абаһан шиидхэбэринүүдэй хэр дүүргэгдэжэ байһые оройдоошье шалгадаггүй. Сесси дээрэ табигдаһан асуудалнуудыншье жэжэнүүд. Зүгөөр эдэ сомсельсоведэй түрүүлэгшэнэр, отделениин партиина организациин секретарьнууд, парткомууд бии байгаа дутагдалнуудыень һайн мэдэжэ байбашье, зохихо хэмжээ абадаггүйнь гайхалтай.

Депутадуудай эрхэ, уялгые наринаар дүүргэхын, түсэбтэ табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ нютагай Соведүүдэй үүргэ дээшэлүүлхын тула аймагай партиина организацинууд ехэ ажал ябуулха зорилготой.

В. ГАРМАЕВ.
В. КЛОЧИХИН,
«Зэдын үнэн» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

ХҮҮГЭДТЭ БАЯР АСАРАГШАД

...«Звездочка» гэжэ хүүгэ... ...агазин манай Улаан-...хотын худалдаа наймаа-... ...томохон предприятинүү-...роодо ородог. Хото, хү-...й бага балшар, һур-...иин наһанай хүүгэд ...шэхытээ энэ магазинда ...одоо, дуратай юумэеэ ...лдан абажа, сэдьхэлээ ...даг, баярладаг гээшэ ...даа. Түрүүшынхеэ город ...н багахан үхибүүн энэ ...зинда орожо, еөрынгөө ...шааһан хубсаһа хунар-...гадна. һургуулидаа хэ-... элдэб зүйлнүүдые, ...тэй сагтаа наадаха ян-... ...үүриин нааданхай ху-... абадаг заншалтай.

...«Звездочка» магазинай ...тор Галина Сергеевна ...неватай уулзажа, ажал ...нь һонирхоходомнай, ...манда иигэжэ харюу-...

— Манай коллектив ту-... табан жэлэй тодор-...хы, дүрбэдэхи жэлдэ ... мянган түхэригэй эд ... наймаалха түсэбтэй. ...Урдаа табиһан зорилго-... ...нэрэтэй солотойгоор ...хын тулада коллекти-... 120 хүдэлмэрилэг-... нэгэ һанал бодолтой-...аллана гэхэдэ алдуу ...огүй. Хараалһанаа бо-... дээрэнь амжалтатай-... дүүргэхэ арга боломжо ... гүйсэд бии. Энэ жэ-...рүүшын хахадай дүн-...городой худалдаа най-...ай предприятинүүд соо-...рбадахи һуурида га-... мүнгэн шанда хүртөө-...Зургаан һарын туршада ...ай коллектив хараалһан ...араа амжалтатайгаар ...эн дүүргэжэ шадаа.

...рынгөө шэлэһэн мэргэжэлдэ үнэн зүрхэнһөө дуратай, оролдосотой бэрхэ, дүй дүршэлтэй наймаалагшад тус коллективтэ яһала олон. Тэдэнэй тоодо совет худалдаа наймаанай отличник Антонида Сергеевна Добрынина, Устинья Аверьяновна Клочихина, залуушуул соо-һоо Нина Рачинская, Мария Рыжакова, Валентина Трофимова болон бусад олон нүхэд ороно. Худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда дэлгэрһэн бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эрхимлэһэнэйнгээ түлөө Устинья Аверьяновна Валентина Трофимовна хоёр «1973 оной бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ илагша» гэһэн тэмдэгээр шагнагдаа.

Энэ эбтэй эетэй коллектив 8 һарын туршада 3787,8 мянган түхэригэй бараа хүн зондо худалдажа, хараалһан түсэбөө 104 процент дүүргэжэ шадаа. «Звездочка» магазинай коллектив жэлэйнгээ түсэбые декабриин 29-дэ дүүргэжэ, хараалһанһаа гадуур 37 мянган түхэригэй эд бараа хүн зондо наймаалха социалис уялгатай юм. Абаһан уялгаяа хараалһан болзортоо амжалтатайгаар дүүргэжэ шадаха арга боломжо тэдэнэртэ гүйсэд бии.

Һуралсалай жэлэй эхилхын урда тус коллектив һургуулиин үхибүүдэй үмдэхэ костюм, гутал, һуралсалай хэрэгсэлнүүдые хэдэн мянган түхэригтэ худалдажа, түрэлхидэй эрилтые һайнаар хангажа шадаа гэжэ хэлэлтэй.

Наймаалагшадай ажалтай танилсахаяа магазиндань оробобди. Хүүгэдэй наадан худалдадаг таһагта хүрэжэ ерэхэдэмнай гоёор шэмэглэгдэһэн кукла, машинануудые, луноходуудые худалдан абаха дуратай, эхэ, эсэгэтээ ерэһэн үхибүүд олон байба. Саб гэмээр хубсалһан набтархан бэетэй Вова гэжэ хүбүүнһээ юу абахаяа ерэһыень һонирхоходомнай, тэрэ манда иигэжэ хэлэбэ:

— «Звездочка» эгээл гоё магазин. Папатаяа эндэ ерэжэ машинануудые абадагбди. Хожомоо би жолоошон болохоб.

Ажалаа яажа эмхидхэдэг, түсэб даабарие амжалтатайгаар дүүргэхын тула юу хэдэг тухайгаа хөөрэжэ үгэхыень комсомолой эхин организациин секретарь Валентина Трофимовада хандабабди.

— Манай коллектив худалдан абагшадые һайнаар хангаха, хэрэгтэй эд бараагынь түргэнөөр харуулха гэжэ оролдодог. Залуу наймаалагшад мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ гүйсэд арга боломжотой. Манда коммунис ажалай һургуули эмхидхэгдэнхэй. Тэрэ һургуулида манай аха нүхэд өөһэдынгөө баян дүй дүршэл тухай һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгэдэг юм. Манай залуушуулай олонхинь худалдаа наймаанай институт, техникумүүдтэ заочноор һурадаг.

Эд бараанай эрьесын түсэб амжалтатайгаар дүүргэхын тула тус коллективэй хүдэлмэрилэгшэд ондоо республика, область ошожо, хэрэгтэй һайн эд бараа худалдан абажа асардаг болонхой. Наймаан һарын туршада наймаалагшад 634 мянган түхэригэй элдэб хубсаһа хунар ондоо тээһээ асаржа худалдаа гэхэ гү, али энэнь эд бараанай эрьесын 19 процент болоно.

Д. ХУБИТУЕВ.

СМОЛЕНСКЫН БҮД НЭХЭГШЭДЭЙ АЖАЛ ХЭРЭГҮҮД

Орон дотор ехэнүүдэй нэгэн гэжэ тоологдодог Смоленскэ трикотажна фабрика жэл бүри текстильнэ зүйлнүүдэй 160 модель эд хэрэглэгшэдтэ дурадхадаг байна. Залуу предприятиин коллектив мүнөөнэй шэнэ түхеэрэлгэ һайнаар шудалжа, түсэбтэ даабаринуудаа амжалтатайгаар дүүргэнэ. Ажалай үндэр бүтээсэ туйлаһанай, эрхим шанартай продукци гаргадаг дээрэһээ, Смоленскын трикотаж нэхэгшэд 7 һарынгаа программаһаа гадуур 1 миллион 350 мянган продукци худалдажа шадаһан байна.

Фабрикын олохон залуу хүдэлмэрилэгшэд техникумүүд болон вузуудта һурана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: текстильнэ болон хүнгэн промышленностиин Бүхэсоюзна заочно институдай студентка комсомолка Евгения Морозова нормоор хараалагдаһан хоёрой орондо «KQBO» фирмын (ЧССР) бүд нэхэдэг гурбан машина хангана.

ТАСС-ай фотохронико.

БАМ-ай БАРИЛГАШАДТА

КАЛУГА. (ТАСС-ай корр.). «БАМ-ай ...шиннуудта — ногоон үйлсэ!» — иимэ ...а доро Калугын транспортна машина ...дэг заводой коллектив ажаллажа ...на. Байгал-Амарай түмэр замай ба...шадһаа абаһан захилнуудаа пред...ятии түсэбэй ёһоор дүрбэдэхи квар...ада эльгээжэ эхилхэ зэргэтэй. Гэбэ... хүдэлмэришэд хүндэтэ захил бол...һоонь урид дүүргэхые оролдон, бо...то ажал хэрэгээрээ уялгаяа батадхажа захалба. Тиигэжэ бензоэлектрическэ 15 агрегат, мүн 250 гаран элдэб зүйлэй бусад түхеэрэлгэнүүд габшагай барилгада эльгээгдээ.

Энэ жэлдэ түмэр зам баригшад бүтээсэ ехэтэй 900 мориной хүсөөр хүдэлдэг зэмсэг хэрэгсэл ба агрегадуудые калугынхидһаа абаха юм.

Түмэр замай хүдэлмэрие оньһожоруулха элдэб оньһото техникэ бүтээхын тула завод тусхай шэглэлтэй болоҗо, мэргэжэжэ байна. Калугын тус заводой хүдэлмэришэдэй бүтээһэн 3 эдлэл хэрэгсэл гүрэнэй шанарай тэмдэгтэ хүртэбэ. Бензинээр, зайн галаар хүдэлдэг агрегат тэрэ тоодо ороно. Харгы зам барилгада хэрэглэгдэхэ электро-зэмсэг хэрэгсэлнүүдые тэрэ элшэ хүсөөр хангаха байна.

(ТАСС)

...газарай хүрьһэнэй нурал... тэмсэхэ асуудалда кон... зүблөөнүүд дээрэ ... анхарал хандуулаг-...дэлхэйн хүдөө ажахы-...хэрэглэгдэжэ байһан га...5 миллиард гектар бо-... дэлхэйн элдэб оронуу-...0 миллион гектар га-...ража, муудаһан бай-... Тиимэһээ газарай ...татай тэмсэхэ хэмжээ ...нуудай комплекс зо-...зарэние зүбөөр нэб-...лхэ гээшэ манай үе са-...гол шухала зорилго бо-... Манай орон дотор га-... хүрьһэнэй шанар һай-...лгa парти, правитель-...туһоо саг үргэлжэ ...дэнэ. Газарай хүрь-...шэлдэг совет эрдэмтэд ...лхэйн наукын анхарал ...н теоретическэ шэнэ ...л шиидхэһэн, СССР-эй ...дэлхэйн газар дайдын ...энэй систематикын, но-...атурын научна үндэһэ ...хёоһон байха юм.

...хүрьһэ шэнжэлдэг ...эрдэмтэд хүдөө ажа-...ургаса хоёр, гурбан дахинаар дээшэлүүлхэ, уһалагдадаг газарай хүрьһые хужарһаа сэбэрлэхэ, намаг налхитай газарые хатаажа элдүүрилхэ, уһанһаа, һалхинһаа болоҗо хүрьһэнэй нуралгатай тэмсэхэ хэмжээнүүдые хараалха, тарялангай, ой модоной, бэлшээриин гектар бүхэниие ашаг олзо ехэтэйгээр хэрэглэхэ гэхэ мэтэ шэнэ асуудалнуудые шиидхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха гэһэн зорилго урдаа табина.

Совет эрдэмтэд харин оронуудһаа ерэһэн айлшадые хүндэтэйгөөр хүлеэн абажа, конгрессэй һүүлээр экскурси эмхидхэһэн байна. Айлшад оронойимнай европейскэ хүбиин нютагуудаар айлшалаа. (Петрозаводск, Сыктывкарһаа эхилээд, Симферополь, Ялта хүрэтэр). Мүн Закавкази, Дунда Ази, Баруун Сибирь болон бусад районуудта ошоһон байна. Тэдэнэр газар тарялангай үрэжэл һайжаруулхадань, хүдөөгэй ажалшадта совет эрдэмтэд яажа туһалдаг бэ гэжэ һонирхоһон, олон тоото научна эмхи зургаануудай хүдэлмэритэй танилсаһан байха юм. Конгрессэй үнгэргэгдэжэ байха үедэ зүблөөнүүд дээрэ болоһон творческо хөөрэлдөөнүүд, уулзалганууд, хэгдэһэн экскурсинууд газарай хүрьһэ шэнжэлхэ эрдэм ухаанай саашадаа хүгжэхэ хэрэгтэ туһалха байна.

Газарай хүрьһэ шэнжэлэгшэдэй Уласхоорондын X конгресс эрдэм ухаанай энэ һалбариин саашадаа дэбжэхэ гол шэглэл тодорхойлһон, хүн түрэлтэнэй эдеэ хоолой талаар улам ургажа байгаа эрилтэнүүдые хангахын тулада газарай хүрьһэ ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхэ асуудалые шиидхэхэ зам хараалһан байха юм. Энэ ехэ хуралдаан дэлхэйн элдэб оронуудай эрдэмтэдэй хоорондохи научна холбоо барисаае бэхижүүлгэдэ шухала үүргэ дүүргэхэһээ гадна, газарай хүрьһэн тухай наукада ехэхэн хубитаяа оруулха байна бшуу.

Конгрессэй түгэсхэлэй пленарна заседани дээрэ тэрэнэй хүдэлмэриин дүн согсологдоһон, газарай хүрьһэ шэнжэлэгшэдэй уласхоорондын удаадахи XI конгрессые 1978 оной июниин тэн багта Эдмонтон хотодо (Канада) үнгэргэхэ гэжэ шиидхэгдэһэн байна. Канадын түлөөлэгшэ профессор Бэнтлей МОП-ой президентээр, профессор Тугуд (Канада) вице-президентээр, доктор Дудаль (Итали) генеральна секретаряар, профессор Сабольч (Венгри) тэрэнэй орлогшоор һунгагдаба.

Газарай хүрьһэ шэнжэлэгшэдэй Уласхоорондын X конгрессэй хүдэлмэридэ манай республикаһаа 15 хүн хабаадалсаа. Тэдэнэр бултадаа газарай хүрьһэ шэнжэлэгшэдэй Бүхэсоюзна бүлгэмэй гэшүүд юм. СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай эрдэм шэнжэлэлгын комплексно институдай (мүнөө СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиал) байгуулагдахын урда тээ Забайкалиин, Прибайкалиин газар дайдын хүрьһэ шэнжэлхэ хүдэлмэри комплексноор хэгдэдэггүй, харин ороной зарим экспедицинүүдэй, научна болон проектнэ элдэб эмхи зургаануудай хүсөөр хирэ-хирэ болоод лэ үнгэргэгдэдэг һэн.

Буряадай академическэ эрдэм ухаанай түбэй эмхидхэгдэһэн 1958 онһоо эхилжэ, газарай хүрьһэ шэнжэлхэ хүдэлмэри комплексноор, нэгэ жэгдээр ябуулагдадаг болоо. Мүнөө Хяагтын, Сэлэнгын, Бэшүүрэй, Яруунын аймагуудай газарай хүрьһэн соохи хубилалтануудые шэнжэлэлгэ хэдэн жэлэй туршада үнгэргэгдэжэ байнхай. Забайкалиин газарай хүрьһэнэй хэдэн карта (масштаб 1:3.500.000), Баруун-Хойто Забайкалиин газарай хүрьһэнэй карта (масштабынь 1:2.500.000), хүрьһэ бүридүүлдэг породонуудай карта (масштабынь 1:7.000.000), хүрьһэнэй шанарые хараада абажа, географическа талаарнь Забайкалиие хубаарилһан карта (масштабынь 1:7.000.000), Байгал далай шадархи газар дайдын хүрьһэнэй нуралгын карта (масштабынь 1:500.000) табигдаһан байна. Эдэ картанууд олон жэлэй туршада эрдэмтэдэй ябуулһан хүдэлмэриин материал согсолһон, олон жэлэй хугасаа соо сэбдэг болотороо хүрэһэн газартай Забайкалиин хүрьһэн ямар эрхэ байдалда бүридэн бии болооб гэһэн асуудалда шэнэ тайлбари үгэһэн байна.

Буряадай АССР-эй газар дайдые хүрьһэнэйнь шанарай талаар хубаарилха хүдэлмэри дүүргэгдээ. Республикымнай газар дайдын хүрьһэнэй таралга, байгуулалта, бүридэл, үрэжэл тухай мэдээсэл тэрээн соо үгтэнхэй. Ойн үнэһэлиг боро ба үнэһэлиг бэшэ хүрьһэнэй генетико үйлэдбэринч онсо илгаа тухай болон ойтой тала газарай хүрьһэнэй уһа шэнгээхэ шэнжэ шалар тухай зарим асуудал шэнжэлэгдэн шудалагдаһан байна. Хяагтын, Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй аймагуудай газарай хүрьһэнэй микро-бодосуудаар хэр хангагданхай байһые харуулһан картосхемэ (масштабынь 1:25.000) зохёогдоо.

БАМ-ай асари ехэ барилгын эхилһэнтэй, Буряадай зүүн-хойто аймагуудта промышленность хүгжөөхэ арга боломжын бии болоһонтой дашарамдуулан, мүнөө республикын эндэхи нютагуудай хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэмжээ ябуулгануудые зохёохо шухала болоһон байна. Тиимэһээ СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай газарай хүрьһэ шэнжэлэгшэд, агрохимигүүд энэ хүдэлмэри эхилбэ.

СССР-эй Наукануудай академиин дэргэдэхи газарай хүрьһэ шэнжэлэгшэдэй Бүхэсоюзна бүлгэмэй Буряадай отделени СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай естественнэ эрдэмэй институдтай сугтаа «Байгал далай шадархи газарай хүрьһэн ба тэрэнние ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхэ зам» гэһэн ном 1974 ондо хэблэн гаргаба.

«Байгал далай шадархи газарай хүрьһые нуралгаһаа хамгаалха асуудалнууд» гэһэн темээр бэшэгдэһэн хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат Н. Б. Намжиловай элидхэл газарай хүрьһэ шэнжэлэгшэдэй Уласхоорондын X конгресс дээрэ табигдажа, мэдээсэгдэһэн байна.

Н. НАМЖИЛОВ
СССР-эй Наукануудай академиин дэргэдэхи газарай хүрьһэ шэнжэлэгшэдэй бүхэсоюзна бүлгэмэй Буряадай отделениин түрүүлэгшэ, хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТЕЛЕФОН·ТЕЛЕГРАФ·РАДИО

ТОБШОХОНООР...

ПРАГА. ЧССР-эй хүтэлбэрилэгшэдэй ба Урда Вьетнамай НФО-гой ЦК-гай Президиумэй Түрүүлэгшэ, РЮВ-эй ВРП-гэй Зүбшэлэлгын Соведэй Түрүүлэгшэ Нгуен Хыу Тхо түрүүтэй Урда Вьетнамай Республикын делегациин хоорондо хани ёһоной хөөрэлдөөнүүд Пражскэ Градта боложо байна. КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, ЧССР-эй правительствын Түрүүлэгшэ Л. Штроугал Чехословакиин талые толгойлно.

Уласхоорондын байдалай гол шухала асуудалнуудаар хоёр тала һанамжануудаа хэлээд, хоорондохи харилсаа холбоогоо саашадань бэхижүүлхэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэбэ.

ДЕЛИ. «Оронойнь дотоодын хэрэгүүдтэ гадаадын гүрэнүүдэй хархис хүсэнүүдэй хамааралсаһанһаа болоҗо», Чилиин президент Сальвадор Альенде алуулһан байгаа ха гэжэ һанадагаа Индиин премьер-министр Индира Ганди элирхэйлэн мэдүүлбэ. Нёдондо жэлэй сентябрь һарада Чилидэ хархис муухай хэрэгүүд үйлэдэгдэжэ, Арадай нэгэдэлэй хуулита правительствые унагааһан, президент С. Альендые алаһан байгаа.

Чилидэхи уршагта хэрэгүүдтэ гадаадын оронуудай зүгһөө ехэ нүлөөн үзүүлэгдэһэн байгаа гэжэ улам олон баримтанууд элирхэйлэн гэршэлээ гээд Индира Ганди Мадраста үгэ хэлэхэдээ мэдүүлбэ.

БАНГКОК. Социалис оронуудай фильмүүдые харуулха гэжэ Таиландта шиидхэгдээ. Совет режиссёр С. Бондарчугай буулгаһан «Дайн ба эб найрамдал» гэһэн фильм Таиландын ниислэлэй, мүн бусад хото городуудай экранууд дээрэһээ түрүүлэн харуулагдаха байна.

ТОКИО. Японой премьер-министр К. Танака харин оронуудаар ябажа, хөөрэлдөөнүүдые хэхэеэ сентябриин 12-то эндэһээ мордобо. Мексикэдэ, Бразилида, США-да, Канадада хүрэхэ юм. (ТАСС).

ЖЕНЕВЭ

ПАРЛАМЕНТАРИНАРАЙ УУЛЗАЛГА

ТАСС

Харилсаа холбооной ба аюулгүй байдалай асуудалнуудаар ниитэевропын парламентнууд хоорондын хоёрдохи конференци 1975 оной январь-февраль һарануудта Белград хотодо зарлагдаха юм. Энэ конференцидэ бэлдэхэл хэхэ комитет эндэ хүдэлмэреэ дүүргэбэ. 14 гүрэнэй: СССР-эй, Австриин, Англиин, Болгариин, Даниин, Италиин, Польшын, Румыниин, США-гай, Финляндиин, Франциин, Чехословакиин, Швейцариин, Югославиин парламентнуудай түлөөлэгшэд комитедэй хүдэлмэридэ хабаадаһан байна.

СССР-эй парламентска бүлэгэй түрүүлэгшэ, СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ А. П. Шитиков совет делегациие толгойлоо.

Харилсаа холбооной ба аюулгүй байдалай асуудалнуудаар ниитэевропын парламентнууд хоорондын хоёрдохи конференциин зүблэхэ зүйл, тэрэнэй хүдэлмэриин гурим тодорхойлогдоо.

Европодохи аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар уласхоорондын комитедһээ мэдүүлгэ конференцидэ ороһон байна.

СССР-эй, Болгариин, Польшын, Чехословакиин ба бусад оронуудай түлөөлэгшэд бэлэдхэлэй комитедэй заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Европодо аюулгүй байдал хангахын, харилсаа холбоо тогтоохын түлөө тэмсэлдэ парламентаринарай, ниитын хүсэнүүдэй хүсэлэл оролдолго элсүүлхэ шухала гэжэ тэмдэглэбэ.

ПРАГА

Прагада уулзалга болобо

ТАСС

КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, ЧССР-эй Национальна фронтын ЦК-гай Түрүүлэгшэ Г. Гусак хани ёһоной албанай хэрэгээр Чехословакида ерээд байһан Урда Вьетнамай Республикын делегациин толгойлогшо, Урда Вьетнамай НФО-гой ЦК-гай Президиумэй Түрүүлэгшэ, РЮВ-эй ВРП-гэй Зүбшэлэлгын Соведэй Түрүүлэгшэ Нгуен Хыу Тхотой эндэ уулзажа хөөрэлдэбэ.

ЧССР-эй ба Урда Вьетнамай Республикын хоорондохи хани барисаанай асуудалнуудаар, хоёр талын харилсаа холбоо саашадань үргэдхэн хүгжөөхэ тухай асуудалаар үнэн зүрхэнэй хөөрэлдөөн болоо.

Вьетнамай асуудалаар Парижай хэлсээе залан сэхээр бэелүүлхын тула Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын хүсэлэл оролдолгые Чехословаки бүрин дэмжэнэ гэжэ Г. Гусак найдуулаад, амгалан байдал байгуулха хэрэгтэнь вьетнам арадта ЧССР саашадаашье туһаламжа үзүүлхэ гэжэ мэдүүлээ.

УЛААН-БААТАР

С. Альендиин нэрэмжэтэ техникум

ТАСС

Улаан-Баатарай медицинскэ техникумдэ Сальвадор Альендиин нэрэ олгогдобо. Энээндэ зорюулагдажа, техникумэй, ниислэл хотын олониитын митинг болоо. Техникумэй багшанарай ба һурагшадай түлөөлэгшэд митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Монгол Арадай Республикын энэ ехэ медицинскэ эмхи зургаанай коллектив Чилиин арадай гэрэлтэ һайхан байдалай түлөө эрэлхэгээр тэмсэгшын нэрые үндэр дээрэ үргэжэ ябахабди гэжэ найдуулаа.

ВАШИНГТОН

США-гай КОНГРЕССЭЙ ДЕМОКРАДУУДАЙ ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭДЭЙ МЭДҮҮЛГЭ

ТАСС

Совет-американ худалдаа наймаанай экономическа харилсаае саашадань һайжаруулха хэмжээнүүдые хараалһан худалдаа наймаанай реформо тухай хуулиин проект һаяар баталагдан абтаха гээд этигэн найдажа байһанаа США-гай конгрессэй хүтэлбэрилэгшэд тэмдэглэбэ гээд эндэ тунхаглагдаһан мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Сенадтахи демокрадуудай хүтэлбэрилэгшэ М. Мэнсфилд, түлөөлэгшэдэй палатын түрүүлэгшэ К. Альберт ба конгресстэхи демократическа партиин бусад ажал ябуулагшад энэ хуулиин проектдэ гар табиһан байна.

АДДИС-АБЕБЭ

ИМПЕРАТОРЫЕ ТУШААЛҺААНЬ БУУЛГАБА

ТАСС

Император Хайле Селассие 1 гэгшые тушаалһаань буулгаһан тухайдаа Эфиопиин зэбсэгтэ хүсэнүүдые хүтэлбэрилхэ комитет сентябриин 12-то эндэ соносхоо. Сэрэгэй саг зуурын захиргаае орон дотор эмхидхэн байгуулха тухай комитет соносхоо гэжэ Эфиопиин радио мэдээсэбэ.

Байгша оной февраль һараһаа зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хүдэлөөнэй зүгһөө социальна, экономическа ба политическэ асуудалнуудаар хубилалтануудые хэһэнһээнь уламжалан, засагые хүтэлбэрилгэһөө император зайсуулагдаха ушартай болоһон байна. Ороной засагай байгууламжые шэнэдхэн хубилгаха хэмжээнүүд бэелүүлэгдэнэ. Хан изагууртанай совет, Верховно имперскэ сүүд, императорай сэрэгэй штаб тараагдаа. Император Хайле Селассие «эфиоп арадай аша туһада харша дотоодын ба гадаадын политика бэелүүлһэн байна» гэжэ зэбсэгтэ хүсэнүүдые хүтэлбэрилхэ комитет эндэ тунхаглуулһан мэдүүлгэ дотороо тэмдэглэнэ.

ПАРИЖ

ФКП-гэй гэшүүд олошорно

ТАСС

Сентябриин 7—8-да Париж шадарай Курнев хотодо болоһон «Юманите» газетын һайндэрэй үедэ 5.574 хүн Франциин Коммунис партида ороһон байна. Эдэнэй 80 процентнь 25 хүрөөгүй залуушуул болоно.

БЕРЛИН

ПЕКИНЭЙ ҺҮЙДХЭЛТЭ ХАРАА БОДОЛЫЕ БУРУУШААЛГА

ТАСС

Дээрэлхы хархис ябуулгануудаа бэелүүлхын тула маоистнууд капиталис оронуудай хархис хүсэнүүдгэй хушуугаа холбоно. Иигэжэ тэдэнэр шахардуу байдал һуларуулха хэрэгтэ һаад тойбо татахые, «хүйтэн дайнай» үеые һөөргэнь тэхэрюулхые һэдэнэ гэжэ «Нойес Дойчланд» газетэ ХДС-эй түрүүлэгшэ Колин Пекиндэ ошоод бусаһан тухай бэшэхэдээ тэмдэглэнэ.

Германиин хоёр гүрэн гэжэ үгы юм гээд КНР-эй Госсоведэй түрүүлэгшын орлогшо Дэн Сяо-пинэй, КНР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Цяо Гуань-хуагай хэлэһэн үгэнүүдые газетэ дурдана. Тиихэдэ НАТО-е бэхижүүлхэ шухала гэжэ эдэнэр Кольтой үгээ ойлголсоһон байха юм.

Социалис хани нэгэдэлдэ зүрюу харша үгэнүүдые Хитадай политическэ ажал ябуулагшад хэлэһэн байна. «Хүйтэн дайе» саралга, Европодохи, бүхы дэлхэй дээрэхи шахардуу байдал һуларуулга социалис оронуудай, нэн түрүүн Советскэ Союзай эб найрамдалта политикын ашаар, хүсэлэл оролдолгоор туйлагдажа байна гээд «Нойес Дойчланд» бэшэнэ. Уласхоорондын байдалые шахардуу болгохын тула, бэеэ дааһан байдалтай бусад гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ Пекинэй хүтэлбэрилэгшэд хамаарна.

ТОЛИ

УРАН ЗУРААШАДАЙ ХОЛБООНДО

Һаяхан Владивосток хотодо Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй уран зурагай дүрбэдэхи зональна выставкэ нээгдээ. Ингэжэ манай уран зураашадай ёһотойл баярта һайндэр эхилээ. Мүн энэ выставкэ хадаа уран зураашадай ажал хүдэлмэриин ехэ шалгалта болоно гээшэ ааб даа.

Уран зураашад Д. Дугаров, А. Казанский, С. Ринчинов, Г. Васильев гэгшэд мүнөө үедэ Владивосток хото ошоод, выставкын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа байна. Выставкэ дээрэ табигдаһан манай зураашадай олохон бүтээлнүүд харагшадай магтаал һайшаалда хүртэнэ.

Уран зураашад Н. Намсараев, А. Сахаровская, К. Дульбеев, А. Даржаев, Ю. Чирков гэгшэд выставкэдэ хабаадахаяа бүри һаяхан мордобод. К. Сергеев, В. Уризченко, В. Грищенко гэгшэд Владивосток хото мүн лэ ошоод байна.

Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй уран зурагай выставкэдэ манай уран зураашадай олон эрхим бүтээлнүүд табигданхай. Мүнөө үеын байдал, Буряад оронойнгоо түхэл шарай харуулһан зурагууд олоной һайшаалда хүртэнэ.

Манай корр.

НҮХЭДЭЙ ҮГЭ ТУҺАТАЙ

Хабарай аалин намдуу үдэшэ һэн. Тэрэ үдэшэ соёлой байшанда киношье, концертэшье болоогүй. Тиигэбэшье нютагай залуушуул нэжээд хошоодоороо соёлой байшан тээшэ һубиралдаха юм. Зүжэг наадан тухай хөөрэлдэнэ. Хэнэйнь ямар рольдо наадаха байһаниинь һонирхолтой. Теэд геройн түхэл шэнжыые, абари зангые тобойсо, үнэншэмэ хурсаар гаргажа шадаха гүб? Энэ асуудал тэдэниие зобооно.

Эгээл энэ үедэ клубай ойро булай муухайгаар хашхарха абяан дуулдаадхиба. Һогтуу хүн найгаһаар дүтэлжэ:

— Баһал үнөөхи пьесэ гээшэеэ бэлдэхэеэ ошохотнай гү? Тиигэжэл байгты! Бэрхэнүүд губта, — гэжэ дээрэлхүүгээр, ёгтойгоор дуугарба.

— Теэд ши ошолдохогүй хүн гүш? Хайшан гэжэ наадахыемнай харахагүй юм гүш? Мүнөө үеын байдалда зорюулагдаһан зүжэг бэлдэжэ байнабди. Һонирхохол байха, — гэжэ· нэгэнниинь мэдүүлбэ.

— Хаягты саашань. Зүжэг намда хэрэггүй. Намайе зүжэгөөр сэсэн болгохогүйт, — гэжэ һогтуунь һөөргэдэбэ.

— Иигээд лэ архи залгяад ябаха юм гүш? Һэшхэлшни алим бэ? Угайдхадаа хүнүүдһээ эшэхээ янабши!..

Теэд нэтэрһэн Я. Дудеев тэдэнэй үгэ дуулаагүй. үнөөхи һогтуу хашхараагаа үргэлжэлүүлһээр саашалаа һэн. Тиигэжэ ябаһаар Д. Будаев ханитаяа уулзажа, үшөө нэжээдые ууха һанаатай магазинай үүдэ нээргэбэ. Дэмы. Магазинай үни хада хаагдашаһан тула архи олдоогүй һааб даа.

Харин тэрэ үдэшэ Алла нютагай эдэбхитэд клубтаа сугларанхай, зүжэг наада бэлдэжэ сүлөөгүй байба. Залуу драматург Д. Дылгыровэй «Залуу наһанай охин» гэжэ зүжэг Дэрээнэй арадай театрай коллективые һонирхуулаа. Арбадахи класс дүүргээд, шубуунай фабрикада хүдэлхэеэ ерэһэн залуушуул тухай зүжэг дотор хэлэгдэнэ. Тинмэһээ энэ зүжэг Дэрээнэй залуушуулай ажабайдалда дүтэрхы, танил шэнги һанагдаа ха юм. Дэрээнэй сельскэ Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ, Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ В. Ц. Баторов нютагайнгаа эдэбхитэдые үдэшэ бүхэндэ суглуулаад, шэнэ зүжэг бэлдэжэ эхилһэн юм. Элдэб мэргэжэлтэй хүнүүд зүжэгэй рольнуудта хабаадана. Механизатор, һаалишан, багша, эмшэлэгшэ! Үдэрынь ажал дээрээ, үдэшэниинь клубтаа. Одоо сүлөөгүй хүнүүд шуу. Сүлөөтэй сагаа тон зүбөөр үнгэргэжэ, һонирхолтой һайн зүжэг наадаараа хүн зониие баясуулхаһаа дэмбэрэлтэй юумэн үгы ха юм.

Тиин гэһээ Я. Дудеев Д. Будаев хоёр архидажа, хүн зондо һаад тойбо татажа, ажал хүдэлмэри һаатуулжа байгаа. Тэрэ үдэшэ архи олоогүй бэлэй. Клубай галай орой һүни болотор гэрэлтэхэдэ, досоонь нэгэл муухай һэжэг түрэжэ, тиишэ найгарһаар ошоһон юм. Залуушуул архидажа байна гэжэ һанаал ха.

Нютагай эдэбхитэд иимэ хазагай буруу ябадалые миил орхёогүй, эрид шангаар тэмсэхэ гэжэ шиидэһэн байна. Хойто үдэшэниинь һогтуу хоёр тэлэрэнхэй, үнөөхил клубтаа ерээд, уһанда ороһон борбилоо мэтэ борсойлдохожо һуугаа бэлэй. Нютагайхидынь олоороо сугларанхай, тэрэ хоёрой һогтуу аашые шүүмжэлжэ, шоо үзэжэ, шобто хаража һуубад. Тэдэнэй дураа гутахань буруу бэшэ. Юуб гэхэдэ, хэды дахин ажаглалта хэһэн, хореодшье үзэһэн байна. Теэд нэгэндээ нэтэрһэн хоёр хүдхэшүүл аха хүнүүдэй, үетэн нүхэдэйнгөө һайн һайхан заабари хадуужа абаагүй, үнөөхил зандаа архидажа, хазагай буруу ааша гаргажа ябаа.

Тиигэжэ Дэрээнэй сельскэ соведэй үүсхэлээр нүхэдэй сүүдэй болон эхэнэрнүүдэй соведэй хамтын суглаан зарлагдажа, Я. Дудеев Д. Будаев хоёр нилээд шанга хэһээлтэдэ ороо бэлэй. Үгэ хэлэһэн хүн бүхэн тэрэ хоёрой бүхы аашые дурдажа, эрид шууд шүүмжэлһэн юм. Шухалань гэхэдэ, бүгэдэ зоной урда тэдэниие эшээхэ гэжэ оролдоһон байна. Архиин хойшолон ямар бэ? Гэр бүлэдэнь ямар хохидол тохёолдуулдаг бэ? Ажал хүдэлмэридэнь ямараар нүлөөлдэг бэ? Һогтуугаар галзуугаар аашалдаг хүнүүд тухай үхибүүд юун гэжэ бодомжолдог бэ? Эдэ мэтын тон шухала асуудалнуудые хүн бүхэн тайлбарилһан байха юм.

Дээрэ дурсагдагша хоёр үнэхөөрөөшье эшэһэн, дахин архидахагүйбди, ажалай журам эбдэхэгүйбди гэжэ тангариглаа бэлэй.

Суглаанай нүлөөн аша туһатай байгаа. Тэрэ гэһэнһээ хойшо нютагай гудамжануудаар һогтуу хүнүүд найгаргахаа болёо һэн. Дэрээнэй сельскэ Соведэй дэргэдэ эмхидхэгдэһэн нүхэдэй сүүд, эхэнэрнүүдэй совет хүн зониие хүмүүжүүлхэ, буруу ябадал гаргаашадые шүүмжэлхэ, зүб һургаал зааха талаар ехэ хүдэлмэри хэнэ.

Гадна сельсоведэй дэргэдэ арадай дружина эмхидхэгдэнхэй. Нютагай комсомолшууд, багшанар, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд энээндэнь оролсоно. Һайндэрэй болоходо гартаа улаан бүд уяһан хүнүүд гудамжануудаар ябажа, журам сахижа, байдаг. Дружинын начальник хойто үглөөниинь сельскэ Совет ерэжэ, гүйсэдкомой түрүүлэгшэдэ мэдээсэдэг заншалтай. Һогтуугаар хулиган ааша гаргаһан хүнэй байгаа һаа, дары бушуу хэмжээн абтадаг гээшэ. Сельскэ Соведтэ дуудуулжа ерүүлээд, аятай зохидоор хөөрэлдэдэг байна. Арбан гү, али хорин түхэригэй яла түлэхэ болоһон хүн хэһэн ябадалаа өөрөө шүүмжэлжэ, дахин тиимэ-алдуу гаргахагүйб гэжэ сэдьхэнэ бшуу. Хэрбээ нүхэр ёһоной хөөрэлдөөнэй туһагүй байгаа һаань, нүхэдэй сүүд гү, али эхэнэрнүүдэй совет зарлажа, олон хүнүүдэй хабаадалгатай хөөрэлдөө хэнэ. Архида шунахайрагшад, хулиган ааша гаргагшад нютагайхидайнгаа урда зэмэеэ мэдэржэ, үнэн үгэеэ хэлэжэ найдуулна.

Нүхэдэй сүүд үнгэрөө, ажал хэрэг бүтэбэ гэжэ орхидоггүй, харин саг үргэлжэ шалгажа, гэр бүлынхидтэйнь хөөрэлдэжэ байдаг. Энэнь онсо һайшаалтай. Юуб гэхэдэ, хэһэн гэмээ мартахагүй, бэеэ ходо шэмхэжэ үзэхэ, тиигээд ниитын газарта бэеэ зүбөөр абажа ябаха тухай бодомжолно бшуу.

— Дудеев Будаев хоёр мүнөө эрид заһараа. Нүхэдэй сүүд хэжэ, тэрэ хоёрые шүүмжэлһэмнай ехэ туһатай байгаа. Мүн бусадташье жэшээ боложо үгөө бэлэй, — гэжэ В. Ц. Баторов хэлэнэ.

Нүхэдэй үгэ хурса, туһатай байгаа ха юм. Тиимэһээ Дэрээнэй залуушуул клубай ажал хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, бэлиг шадабаряа туршана. Арадайнь театрай коллектив репертуараа саг үргэлжэ шэнэдхэжэ, шэнэ һонин зүжэгүүдые найруулан табижа байһаар.

М. ОСОДОЕВ,
манай корр.
Хурамхаанай аймаг.

Вера ТОКТОХОЕВА

ШЭНЭ ШҮЛЭГҮҮДҺЭ

Эдэ шүлэгүүдэй автор В. Токтохоева Яхадай АСС[Р]-дэ ажаһууһан, хүдэлмэрилһэн юм. Тиимэһээ тэндэхи [...]гаалитай, хүнүүдтэй яһала танилсаһан, мэдэхэ бол[...] байна. Яхадта зорюулагдаһан шүлэгүүдыень уншагш[...] анхаралда табинабди.

САРГЫЛАНА

Хаб харахан үһэтэйлши,
Саргылана.
Хаб харахан нюдэтэйлши,
Саргылана.
Яб ягаахан уралтайлши,
Саргылана.
Яахадаа нимэ һайхамши,
Саргылана.
Яхад һайхан нютагаарши,
Саргылана.
Ябагша һэн гүби,
һананагши?
Һайхан нэрыеш дабтажа,
Саргылана.
Һанал хүсэлөө хэлээ
һэн гүби.

Тинхэдэм шимни,
Саргыла[на]
Тэрэ бэеэрээ Сардаа[...]
Гэжэ намаяа нэрлэн[...]
Гэнтэ тэбэреэш нэгэ[...]
Мүнөө шимни, Саргы[лана]
Мүнхын хүйтэн оро[...]
Намайгаа, Сардаана[...]
Һанана гүш даа
зарима[...]
Саргылана, Саргылан[а]
Сайн байна, Саргылан[а]
Буряад басаган Сард[...]
Баярай мэндэ хүргэ[...]

ЯХАД ХУТАГА

Ялаганана ханадам
Яхад хутага.
Яахын аргагүй хурса.
Нюргустан тэрэниие
Намда бэлэглээ.
«Найданам, бү арса» гээ.
Эзэнтээ наһаараа
Эжэл болоһон
Инаг хутага.
Дайсаниие даралсаһан,
Даага һүүлдэлсэһэн
Дайша нүхэр.
Аянда ябалсаһан,
Ангуури хэлсэһэн
Аятай нүхэр.

Хуяг гэртэй,
Хүйтэн бэетэй
Хурса хутага.
Болзор сагшни
Бусажа ерээдүй
Байжал бай.
Буянта нэгэн
Бэлэг болгон.
Барина бээ дахин.
Ялганана ханадам
Яхад хутага —
Яхад Нюргустанай [...]
Яахын аргагүй
Яхад нүхэрэйм
Ялас гэмэ хутага.

* * *

Хүүюуршье гэхэдэм, хүүюур бэшэл,
Хүнхинэхэ гээшэнь аргагүй.
Хүншье гэхэдэм, хүн бэшэл,
Хүлгүүлнэ бодолыем ухаангүй.
Шууяна, шааяна — тэнсэлгүй.
Сэдьхэлни үбдэнэ — болнногүй.
Хүрөөл, интэрээ бү нэтэрыш!
Хүлеэнэб шамайе, номгорыш!
Һалхин нютагтам баһал үлеэдэг,
Һаатуулжа аяншаниие шье болодог.
Тиигэбэ, ябашье шам шэнгеэр
Тооһордог, зобоодоггүй нэтэрэнгеэр.
Уданшьегүй шининнгээ номгорходо,
Уужам тэнюун болохол досоом.
Наранай арюун хурса элшэдэ
Нютагни һанагдаха абаһаар досоом.

Этюд

НАМАР ЕРЭ[...]

1.

Намарнай буужа ерэбэл даа. Тала дайда гурбан үнгэтэй болобо. Хэтэдээ ноб ногоон үнгэтэ нарһан тушын наагуур алтан шара набшаһатай хуһан ой ехэ һониноор харагдана. Тэрэнэй наада тээ хахалһан газар зурыжа, эдир буряад басаганай задалаад шэдэлһэн елэн хара үһые һануулна.

Бүхы ургамалай, жэмэсэй болбосорхы хаһа — намарай сагта яаһан гоёб! Наранай элшэ үдэр бүри һула болоно хэбэртэй. Хэды тиибэшье шара набшын халуун үшөөл болохо даа гэжэ хүн бүхэн этигэнэ.

Шара набшын халуун... Үдэртөө ехэ зохидоор игааһан аад, һүниндөө нилээд һэрюухэн хононо. Үглөөгүүр бодон гэхэдэшни, дарзагар сагаан хюруу унашоод, һаяхан гараһан наранай гэрэлдэ мүнгэтэн байха юм.

Хүбшэ тайгада жэмэс эдеэшээ. Үшөө үхибүүн ябахадаа, алирһа түүжэ сэнгэдэг саг тон элихэнээр һанагдана.

**Намарай зайгуул һалхин
аалихан
Нарһадай оройе дайрана.
Абгайм хасартал уб
улаахан.
Алирһан дороһоом
бултайна.
Уйһэн түйсэ гартаа
барнхай.
Үхибүүд ябана ой соогуур.
Урдуурнай алирһан
барсайнхай
Улаа бутарна хүл
доогуур.
Ялагар ногоохон набшаһа
ираад,
Яаралтайгаар түүжэ
ябанаб.
Алирһатай гараа
эжэлэнгүй амаядаа
Абаашахаяал мэнэ
һананаб.
Аятай даа намарай ой соо.
Анхилна хоншуугаар
агаар.
Энэ бэеэрээ дүүргэхэб
түйсөө,
Эжыгээ хүндэлхэб
алирһаар.**

Бүхы юумэнэй болбосорхы хаһа — намарта хүн бүхэн дуратай ёһотой даа. Эгээл энэ хаһада тариһанаа хуряажа абадаг, хур[...] түлгэ, тугалаа буруу, [...] гаяа дааган гэжэ тоол[...]

Мэндэ амар, алтан [...]

2.

Һэбшээ һалхин [...] һаашьеб дүүлин ерэжэ [...] тан шара набшаһадые [...] һалан, аятай зохидоор [...] та хөөргэн ниидхүүлб[...] донһоо таһарһан набш[...] дурата дурагүйгөөр [...] газарта унахадаа, [...] дуута хонгёо хабар [...] гуниглан бууна хаш.

Намарай хотые [...] үзөө һэн гүт, нүхэд? [...] тан намарай айлшалан [...] һан Улаан-Үдэ ниислэ[...] хайм поэт Дондок Улзы[туев] уран гоёор бэшээ һэн.

**Шара набшын халуу[н]
гэд[...]
Шанга халуун.
Гаан-гуун,
гаан-гу[...]
Үнгэрнэ хото дээгүү[р]
Ганса галуун.
Улаан-Үдэ.
Дулаан үдэр.
Утын намарай шэн[...]
асар[...]
Улянгирай хашарһа[...]
Шаргал гэрнүүд,
Шаргал хүнүүд,
Шаргал улаан хүбс[...]
Намар...
Базаар дээрэ — һамар.
Улаан таша помидор.
Улаан шарайтай эх[...]
Наймаална ехэ зох[...]
Намар ерээ —
Ногоон эдеэн дэлбэр[...]
Намар ерээ —
Сагаан эдеэн дэлбэр[...]**

Улаан-Үдэ хотынгоо [...] гаража, хүдөө нютаг [...] үзэлши. Арбай шара [...] гаа хуряажа, хүн[...] үдэр, һүнигүй ажал[...]

Тарьяа шэрэһэн ма[...] нууд элеватор тээшэ [...] на.

Халуун ороноо бу[...] түхеэрһэн шубууд хүх[...] хир огторгойдо зурын[...]

Намарай паар хах[...] ерээдүйн баян ургас[...] һуури бэлдэжэ эхилһэн [...] торнууд поли дээрэ зур[...]

Ажал хэрэгүүдэй һа[...] ябажа байһан тухай ду[...] жа, шэжэм утаһата ба[...] нууд аажам талаар зур[...]

Мэндэ амар, алтан [...]

Г. ДАШАБЫЛ[...]

Шог рассказ

НОХОЙДО ЭДИГДЭҺЭН ЭЛИДХЭЛ

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай һүүлээр би республикынгаа эгээл холын нэгэ аймагта ажаллахаар эльгээгдээ бэлэйб. Тэрэ үедэ суглаа-муглаан, элдэб зүблөөн дан олоор, ута унжагайгаар үнгэргэгдэдэг байгаа. Аймагай Соведэй гүйсэдкомой зүблөөн ехэнхидээ үүр сайтар, заримдаа наранай гаратар болодог һэн.

Нэгэтэ гүйсэдкомой баһал хэмгүй унжагайршаһан зүблөөн боложо байба. Һүниин тэнгһээ хойшо тэндэ һууһан хүнүүд тархяа даахаяа болижо, һажажа эхилбэ. Түрүүлэгшын таһагай баруун хана түшөөд һууһан нэгэ томо хүнэй шангаар хурхиран татахада, хажуудахи нүхэрынь хабирга руунь хадхаад, тэрэнээ сошоон һэрюулнэ.

Эгээл энэ үедэ зүблөөн дээрэ харагдажа байгаа ээлжээтэ асуудал дүүрэжэ, тэрэниие хүтэлжэ байһан гүйсэдкомой түрүүлэгшэ үүдэндэ дүтэ һууһан нэгэ хүдэлмэрилэгшэдөө:

— Мүнөө «Малшан» колхозой асуудал хараад орхие. Тэндэ хэд байнаб. оруула наашань, — гэбэ.

Үбэлэй янгинама хүйтэндэ арай зуурашоогүй ерээд, дулаан байрада орожо дулаасахадаа һажажа эхитһэн колхозой түрүүлэгшэ «Малшан» колхозойхид орогты» гэһэн үгэ дуулахадаа, һууриһаа һуга һүрэн бодоод, сугтаа ерэһэн фермэнүүдые даагша хоёр нүхэдөө дахуулаад, зүблөөнэй боложо байһан таһаг руу орожо, ута столой үзүүртэ һуушана.

Үни удаан саг соо зүблөө хүтэлжэ һууһан гүйсэдкомой түрүүлэгшэ ехэ эсэнги хоолойгоор:

— Зай, Рабданов, элидхэгты, шагнажа байнабди, — гэээд, тархияа доошонь болгожо, стол дээрэхи саарһануудаа худхажа эхилбэ.

Рабданов түрүүлэгшэ аалиханаар һууриһаа бодожо ута томо стол тойроод һууһан гүйсэдкомой гэшүүдэй урдаһаа шарайшалжа хараад, колхоздоо малай үбэлжэлгын ямараар ябажа байһан тухай нэгэ хэды үгэ хэлээд, абяа аниргүй болошоно. Тиихэдэнь аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ гэнтэ толгойгоо үргэжэ:

— Юундэ зогсошобот, Дарма Дамдинович, хэлэгты саашань, дуулажа байнабди, — гэбэ.

Дарма Дамдинович бүришье айшаһан шэнги боложо, тэндэ һуугаашадай урдаһаа хайратайгаар хараад:

— Ондоо хэлэхэ юумэн намда үгыл, — гэжэ шэбэнэн татаба.

— Яажа байна гээшэбта, нүхэр Рабданов?! Юушье хэлээгүй байгаад, хэлэхэ юумэн үгы гэжэ байхадаа! — гэээд гүйсэдкомой түрүүлэгшэ шангаржа оробо.

Колхозой түрүүлэгшын нэгэшье үгэ хэлэжэ шадахаяа болишоод, уруугаа харашоод байхадань, гүйсэдкомой нэгэ гэшүүн тэндэһээ:

— Гүйсэдкомой зүблөөндэ бэлдээ һэн гүт? Элидхэлтнай хаанаб? — гэжэ асууба.

— Бэлдээ. Теэд элидхэлыем. Бэлдэһэн элидхэлыемни...

— Хаанаб тэрэ бэлдэһэн элидхэлшни? — гэжэ бүри сухалтайтаар гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Рабдановта хандаба.

— Тэрэниием нохой эдижэрхёо, — гэжэ Дарма Дамдинович уйлганан татажа хэлэжэрхибэ.

...Ай, зайлуул. Түрүүлэгшын таһаг соо ямар нэгэ гранатын тэһэрһэн шэнги шууяан, энеэлдээн болошобо. Һажажа, хурхиржа һууһан хүнүүд гэнтэ нойрһоо һэрижэ, хүхилдэшөө бэлэй.

Аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ бүри ехээр ганиржа, һууриһаа гүйжэ бодоод:

— Ши яажа байна гээшэбши нихэдээ? Гүйсэдкомой зүблөөе энеэдэ, наадан болгохо гээ гүш? Энээниешни миин орхихогүйбди! — гэжэ байжа занаба, зандарба.

— Ямаршье наада, энеэдэ гарганагүйлби. Сэхыень лэ хэлэжэ байнаб. Хайрлыт, хэшээгыт, шагнажа үзыт, — гэжэ юушье хэлэхэеэ ойлгожо ядашаһан Дарма Дамдинович гүйсэдкомой гэшүүдтэ хандажа байгаа бэлэй. Гэнтэ дэбэрһэн шууяан намдан, гүйсэдкомой түрүүлэгшэ яһала номгорһонойнгоо һүүлээр Дарма Дамдиновичта:

— Юун, юун гэжэ эндэ дэмырнэ гээшэбши? Тэрэнээ хүнэй ойлгохоор хэлэжэ үгэл даа, — гэбэ.

Тиихэдэнь Дарма Дамдинович ухаа ороһон шэнги боложо, тархидаа юу хээ бодоһоной һүүлээр, үльгэр шэнги ушар хөөрэжэ үгөө бэлэй...

Үнэхөөрөөшье, Дарма Дамдинович хэдэн хоногой туршада ахалагша бухгалтертаяа гүйсэдкомой зүблөөндэ бэлдээ юм. Бэшэһэн элидхэлээ агнуури, аянда ябахадаа мяха, тоһоёо хэдэг заахан арһан уута соогоо хээд, гэрһээ гараһан байгаа.

Хори гаран модондо хооһон шарга дээрэ һэжэрүүлһэн колхозой хүтэлбэрилэгшэд, һүнэй нэгэ фермэдэ хүрэжэ ерэбэд. Дан ехээр даарашаһан Дарма Дамдинович:

— Эндэ нэгэ айлда орожо, халуун сай уужа, бэеэ дулаасуулаад ябашахамнай гү? — гэжэ нүхэдтөө хандаба.

Баһал ехээр даарашоод ябаһан нүхэдынь:

— Тиигэе, тиигэе, — гэлсэбэ.

Фермые даагша Гарма Галсановайда ороод, халуун хоол барижа, энэ тэрэ юумэ хөөрэлдэн һуутарнь, Гармын арба гаража ябаһан хүбүүн гэртэ гүйжэ ороод:

— Аба, Барсигнай хэнэй арһан уута эдижэ байна гээшэб? — гэжэ амяа абажа ядан һүхирбэ.

Юунэй болоһые гэнтэ ойлгоһон колхозой түрүүлэгшын газаа гүйжэ гарахада, хашарагай шэнээн томо хара нохой элидхэлтэй арһан уутынь хахадые эдижэрхёод, саашань шэрэжэ ябаба. Томо нохой тээшэ ошохо зүрхэгүй Дарма Дамдинович:

— Гарма Галсанович, элидхэлыем абархын арга бэдэрыш, — гэжэ уйланги хоолойгоор хашхараа бэлэй.

Хахадтаа хүрэтэр эдигдэшэһэн арһан уута нохойһоо Гармын буляажа абаад, зосоонь харахадань Дарма даргын элидхэлһээ миил уригдашаһан хэһэг саарһанууд үлөөд хэбтээ һэн. Тэрэниие хараһан түрүүлэгшэ тархяа адхан, тэб байса хүйтэн газар дээрэ хүлөө забилан һуушоо бэлэй.

Тиигэжэ ямар нэгэ гай тодхор дайралдахадаа, Дарма Дамдиновичай арай гэжэ бэлдэһэн элидхэлые нохой эдижэрхёо ха юм. Гармын тэрэ томо хара нохой ямар мэхэтэй муухай амитан байба гээшэб! Айлшадай ерэжэ, гэртэ ороходо, хашаагай саана аниргүй хэбтэһэн аад, тэдэнэй шаргын хажууда һэмээхэн ошожо унхидажа байһаар, тоһо мяханай шүүһээр нэбтэршэһэн уутые үнэр абахадаа, бэеэ барингүй, абаашажа эдижэрхибэ хаям.

Гэбэшье Гармын хара нохой Дарма Дамдиновичта тиимэшье муу юумэ хээгүй. Хэрбээ тэрэ элидхэлыень Барсиг нохойн эдеэгүй һаа, Дарма түрүүлэгшэ гүйсэдкомой зүблөөн дээрэ ехэхэн юумэ, тэрэ тоодо ямар шалтагаанһаа колхоздоо малай үбэлжэлгын тон муугаар ябажа байһан тухай, хэлэхэ баатай болохо байгаа. Үгы даа, Дарма Дамдинович тэндэһээ тиимэ хүнгэнөөр, мултархагүй һэн.

Харин элидхэлээ нохойдо эдюулһэн даргые наада барин энеэлдэжэ, нойрһоо һэрижэ, досоогоо уужам болоһон гүйсэдкомой гэшүүд тэрэниие балай хараангүйгөөр, зэмэлэншьегүйгөөр зүблөөнһөө табяа бэлэй.

Тэрэ гэһээр олохон жэл үнгэршэбэ. Мүнөө юумэн тад ондоо болоо. Тиимэ ута унжагай суглаан, зүблөөнүүдшье болохоёо болишоо. Дарма Дамдинович шэнги бэлэдхэлтэй ажахын хүтэлбэрилэгшэшье үгы. Хуу баран бэшэгтэй, бэлигтэй, бэлэдхэлтэй болоо. Тиигэбэшье заримдаа сүлөөтэй сагтаа үни үнгэрһэн, тохёолдоһон ушарые һанахада энеэдэтэйшье, гайхалтайшье байдаг.

Ц. СУБАНОВ.

— Хэн болохобши,
хүбүүмни?
Хэлыш намдаа нюунгүй.
Огторгойгоор дүүлидэг
Омог дорюун лётчик гү?
Бартаа хүбшые
шэнжэлдэг
Баатар шуран геолог гү?
Үбшэнтэниие аргалан
эдэгээдэг
Урин налархай врач гү?
Алтан таряа ургуулдаг
Агроном али болохо гүш?
Байшан гэрнүүдые
бодхоодог
Барилгашан али болохо
гүш?
— Баабайм, намаяа
шагна.
Баһаш олон мэргэжэл
бии.
Бултанһаа нэгые шэлэхэ
Үнинэй хүсэл бии.
Шамдал адли
жолоошон —
Шамдуун гүйлгэхэб
талаар.
Бултанда хэрэгтэй ашаае
Бушуу үгэхэб абаашажа.
Жолоошоной мэргэжэл
һайн.
Жороо табиһан һалхинтай
Урилдан урилдан
гүйлгэхэдэм,
Урматай гоёл даа!

Д. БАЛДАНОВАЙ
фотоэтюд.

ОНЬҺОН ҮГЭНҮҮД

Эдлэгдээгүй түмэр
жэбэрһээр дууһадаг,
Уугдаагүй уһан
гашалһаар шэргэдэг.
Намар таргалһан —
үбэлдөө үлтэй,
Намар тураһан —
үбэлдөө үхэлтэй.
Хотошо нохой абяархуу,
Хурдан морин суурхуу.
Ажалша айлай газаа
гэртэхинь эмхитэй,
Һалан айлай һаба
һуулганъ үнгэртэй.
Эхи һайтай булаг
урдасатай,
Эмхи һайтай ажал
бүтэсэтэй.
Газар дороһоо гай
гарадаг,
Ула дороһоо уй гарадаг.
Эрын эрхим гэдэгүүд —
Эршэтэ ажалай мүрысөөн
соо тодордог.
Эмээлтэ хурдан
гэдэгүүд —
Эрын гурбан нааданай
урилдаан соо тодордог.
Үбгэд хүгшэдэй
хөөрэлдөөн
Үни сагһаа унгитай.
Үхибүүдэй наадан
Үглөө мүнөөнэй унгитай.
Модото газарта
Муу юумэ бү дуугарагты,
Модоной саана
Мууе шагнаһан шэхэн
байжа болохо.
Хээрэ газарта
Хэсүү юумэ бү
дуугарагты,
Хээрын хонхосог соо
Хэсүүе шагнаһан
харатаншье байжа болохо.
Үгэ удхатай,
Үүлэн бороотой.
Гэнэ гэтэжэ байдаг,
Тодхор тодожо байдаг.

Б. НАМСАРАЙН
суглуулбариһаа.

БОГОНИХОН ШОГ ҮГҮҮЛЭЛНҮҮД

УЛААН ХУШУУТЫН УТА НАҺАН

Үхэһэн амитадай мяхаар хооллодог Улаан хушуута гэжэ шубуун эжэл ханидаа нигэжэ нэгэтэ хэлээ һэн:

— Бэшэ шубууд бултадаа яһала болохотой юумэнүүдээр эдишэ хэнэ ха юм, бидэ юундэ үхэһэн амитанай мяхаар хоол хэхэ болоо шубууд гээшэбибди?

— Теэд, үгы, тиимэһээ манайшни наһан ута ха юм, — гэжэ нүгөөдэ нүхэрынь харюусаа гэхэ.

МИИСГЭЙ БА ХУЛГАНА

Нэгэтэ хулгана миисгэйдэ ерээд нигэжэ хэлэбэ гэхэ:

— Таанад миисгэйнэрэй садхалан байхын, бидэ хулганануудай бүрин бүтэн байхын тула ямар тиимэ арга һаналтай гээшэб?

Миисгэй үнишье бодожо байнгүй:

— Хулганануудай манай аманда өөһэдөө ерэжэ байдаг һаань, һүниин агнуури тухай бодолтошьегүй байгаа, — гээд хулганаяа барижа эдижэрхёо һэн.

Ц. БАДЛУЕВ,
үхэршэн.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Ниитын эрдэм заалгые һайжаруулха» — түрүү бэшэг. Республикын Хүндэлэлэй самбар. «Ноёхоной 10.000 центнер таряан» — П. Юговэй статья.

Хоёрдохи хуудаһанда. Партийна ажабайдалай хронико. «Технологиин гаргашанууд» — В. Николаевай статья. «Һанаа, амар байлга» — В. Штеренбергын статья.

Гурбадахи хуудаһанда. «Юун ехэшүүлэй һанаа зобооноб?» — Л. Мартыновагай статья. Түрэл орондомнай. Хилын саана.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Субботын үдэрэй хуудаһан.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 11.00 — Дамжуулгын программа. 11.05 «Минии аба — капитан» гэжэ уран һайханай фильм үхибүүдтэ харуулагдаха. 12.25 — Совет дуунуудай концерт.

«Орбита». 13.05 — Һүүлэй һонин. 13.10 — Мультфильмнүүд үхибүүдтэ харуулагдаха. 13.20 — «Үглөөнэй почто» гэһэн хүгжэмтэ программа. 14.50 — «Совет ороной үхибүүд». «Россин үхибүүд» — телевизионно документальна фильм түрүүшынхеэ харуулагдаха. Уран зохёолшо А. Алексин оролто үгэ хэлэхэ (үнгэтэ). 15.00 — «Элүүр энхэ байлга» — эрдэм дэлгэрүүлгын программа. 15.30 — «Очевидное — невероятное». Кино-шэнжэлэлгэ. 16.30 — «Сэнхир экранда — түрүүшынхеэ.» Композитор Ф. Зуппе «Прелестная Жуанита» — Новосибирскын [...]жэмтэ комедиин театр[...]жэг. 18.50 — 19.00 — З[...]лалга. 19.00 — «Брем[...] мэдээсэлэй программа [...] — «Залуушуул» гэһэн [...]жуулга. «Иимэ ушар[...]лоошьегүй байха ба[...] 20.55 — Уласхоорондын [...]рысөөнэй лауреат Е[...]лельс наадана. (ү[...] 21.20 — «Таряан [...]үгэ» — телеочерк. 21.[...] «13 стульев» — богони[...]гүүдэй телевизионно [...] 22.50 — 23.00 — Забба[...]га. 23.00 — Футбо[...] СССР-эй чемпионат. «С[пар]так» (Москва) — «Д[инамо]» (Москва). Үнгэтэ.

ХОЁРДОХИ ПРОГРА[ММА]

Улаан-Үдэ. 15.30 — [...] гал шадарай ой тайга [...] — документальна ф[ильм]. 16.20 — «Манай танил[...] — уран һайханай ф[ильм]. 17.55 — Амаралтын ко[...]

Редакторай орл[огшо]
М. Н. НИМАЕ[В]

 □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-01520. Заказ №